

Ritimanaliz Bağlamında Park Ziyaret Deneyimleri: Bir Netnografi Çalışması*

Park Visit Experiences through Rhythmanalysis: A Netnographic Study

Halime DİNÇ** - Metin ARGAN***

** Arş. Gör. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gazlıgöl Yolu A.K.Ü. ANS Kampüsü, 03200, Afyonkarahisar.

ORCID: 0000-0002-2391-5508

E-posta: halimedinc@yandex.com

*** Prof. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gazipaşa Mah. İki Eylül Kampüsü, 26555, Eskişehir.

ORCID: 0000-0002-9570-0469

E-posta: margan@eskisehir.edu.tr

MAKALE BİLGİLERİ

Makale İşlem Bilgileri:

Gönderilme tarihi: 6 Ağustos 2024

Birinci düzeltme: 29 Eylül 2024

İkinci düzeltme: 16 Ekim 2024

Kabul: 22 Ekim 2024

Anahtar sözcükler: Ritimanaliz,

Ritim, Park, Rekreasyon, Park rekreasyonu, Netnografi.

ARTICLE INFO

Article history:

Submitted: 6 August 2024

Resubmitted: 29 September 2024

Resubmitted: 16 October 2024

Accepted: 22 October 2024

Key words: Rhythmanalysis, Rhythm, Park, Recreation, Park recreation, Netnography.

ÖZ

Alanyazında mahalle parklarının farklı yönlerine ilişkin pek çok çalışma bulunmasına karşın, parkları Lefebvre'nin ritimanaliz bakış açısı ile ele alan araştırmalar son derece sınırlıdır. Araştırmanın amacı mahalle parklarının toplumsal ritimlerini anlamak için ritimanaliz ve netnografiyi birleştiren, park ziyaretçilerinin deneyimlerini ortaya koyarak, parkların dijital temsilleri aracılığı ile toplumsal ritimlerinin anlaşılmasını sağlamaktır. Bu araştırma İngiltere/Manchester şehrinde bulunan Ordsall Park ve St. John's Gardens parkları hakkında çevrimiçi yapılan Google Maps yorumları aracılığıyla gerçektelemiştir. Çalışmada Netnografi yöntemi kullanılarak park kullanıcılarının bu mahalle parklarına ilişkin görüşleri ve paylaşımları ritimanaliz bağlamında değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen tematik içerik analizi sonucunda altı ana ritim ile altı alt ritim ortaya çıkmıştır. Ana ritimler şunlardır: Çağırıcı ritimler, somatik ritimler, mola ritimleri, nostaljik ritimler, parkın aritimleri ve engel ritimleri. Çağırıcı ritimler iki alt ritim olan peyzaj ve mekânsal özellik ile atmosferden oluşurken somatik ritimler, rekreatif etkinlikler, içsel yolculuk ve kaçıştan oluşmaktadır. Alt ritmi bünyesinde bulunduran son ritim ise nostaljik ritimler olup bu ritimler spiritüel geçmiş ile otobiyografik hafızadan oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarının teorik, yöntemsel ve uygulamaya yönelik çıkarımları olabilecektir.

ABSTRACT

Although there are numerous studies in the literature addressing various aspects of urban parks, research examining parks from the perspective of Lefebvre's rhythmanalysis is extremely limited. Therefore, the aim of this study is to conduct a rhythmanalysis of online Google Maps reviews for Ordsall Park and St. John's Gardens in Manchester, UK. Using the Netnography method, the views and posts of park users were analyzed to identify the rhythms associated with these urban parks. The thematic content analysis conducted through Netnography revealed six main rhythms and six sub-rhythms. The main rhythms are inviting rhythms, somatic rhythms, break rhythms, nostalgic rhythms, park arrhythmias, and obstacle rhythms. Inviting rhythms consist of two sub-rhythms: landscape and spatial features, and atmosphere. Somatic rhythms comprise recreational activities and inner journeys and escapes. The final main rhythm with sub-rhythms is nostalgic rhythms, which include spiritual past and autobiographical memory. The results of the current study may have theoretical, methodological, and practical implications.

Makalenin kaynak gösterme şekli:

Dinç, H. ve Argan, M. (2024). Ritimanaliz Bağlamında Park Ziyaret Deneyimleri: Bir Netnografi Çalışması, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 35 (2): 50 - 69.

GİRİŞ

Henri Lefebvre'nin ortaya koyduğu ritimanaliz (rhythmanalysis) kavramı, toplumsal mekânların

*Önerilen çalışma başlıca yazarın doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

ve gündelik yaşamın ritimlerinin derinlemesine incelenmesini hedefler. Ritimanaliz, şehirlerin ses, hareket ve yaşam ritimlerini inceleyen bir disiplindir. Bu analiz, şehirlerin dinamiklerini anlamak ve insanların günlük yaşamda deneyimledikleri çeşitli etkileşimleri görselleştirmek için

kullanılır (Lefebvre 1992; 2004). Lefebvre'ye göre şehirler, parklar ve diğer kamusal alanlar, insan faaliyetleri ile doğal süreçlerin birleşimiyle oluşan karmaşık ritimler taşır.

Ritimanaliz, bu ritimleri açığa çıkararak zaman, mekân ve hareket arasındaki ilişkileri anlamayı sağlar. Gündelik hayatta tekrarlayan rutinlerle ani ve beklenmedik olayların ritimleri arasındaki etkileşimlere odaklanır (Lefebvre 2004). Bu yöntem, özellikle mahalle parkları gibi kamusal alanların sadece fiziksel yapısını değil, toplumsal ve kültürel işleyişini anlamada etkili bir araçtır; böylece parkların günlük kullanımındaki ritmik kalıplar ve bu mekânların kent yaşamındaki ritimlerle nasıl bütünleştiğini anlamakta yardımcı olabilir.

Kentsel yeşil alanlar, bulunduğu çevredeki günlük yaşamın sosyal, fiziksel veya rekreatif vb. ihtiyaçlarının karşılanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu mekânların en öne çıkan pek çok sosyal tesis ve hizmeti bir arada barındıran mahalle parklarıdır. Parklar şehre huzur veren, işlevsel ve estetik alanlardır. Parklar ayrıca korunma, yararlanma, sağlık ve eğitim olanakları sağlarken aynı zamanda sosyal yaşamı da düzenlerler (Çay 2015). Kentsel yaşamdaki bu bütümlülikle birlikte park gibi yeşil alanlar kentliler için bir zorunluluk haline gelmiştir. Kent parklarının biyolojik çeşitlilik ve doğayı koruma, iklim değişikliğini azaltma, estetik değer sağlama, kent sakinleri için keyifli bir açık hava tesisi ve çevre eğitimi için bir platform sağlama gibi birçok işlevi vardır (Li 2020).

Parklar pasif ve aktif rekreasyon biçimleri sunarak kentsel alanları daha yaşanabilir hale getirmekte ve kent sakinlerine sağlıkla ilgili yararlar sunmaktadır (Li 2020). Parklar, kentsel çevrenin önemli mekânları olup yerel konseyler ve hükümetler için önemli bir bütçe taahhüdü oluştururlar. Çalışmalar genellikle şehir düzeyinde büyük parklara veya kentsel planlama sorunlarına odaklanarak, kent parklarının özel ihtiyaçlarını ve dinamiklerini geride bırakır. Mahalle parklarının fiziksel aktiviteyi, toplum refahını ve sosyal etkileşimi teşvik etmede önemli bir rol oynamasına rağmen, bu daha küçük yeşil alanların genellikle daha büyük kentsel parklarla aynı ilgiyi

veya kaynağı almadığı dikkat çekmektedir (Larson vd. 2016).

İnsan davranışını anlamlandırmak ve deneyimlerini ortaya çıkarmak mekân-zaman bağlamında ele alındığında farklı bireylerin birden çok aktivite türüne katılımı söz konusu olduğunda araştırmacılar için karmaşıklık içermektedir. Bireylerin zaman ve mekândaki faaliyetlerini analiz etmek için görece yeni olan ritimanaliz, bu karmaşıklığın çözümlenmesinde odak noktayı kişilerin yer eylemlerindeki akışkanlığa ve ritimsel kalıpların keşfine çevirmektedir. Bu yaklaşım, birçok araştırmacı tarafından popülerlik kazanmıştır (Gümüş ve Yılmaz 2020; Barzegar ve Habibi 2021; Chan 2024). Daha önceki araştırmalarda ise, bireylerin belirli günlük rutinlerini ve faaliyet dizilerini ortaya koymak amacıyla Hägerstrand'ın (1970) zaman-coğrafyası kullanılmıştır. Şehir parkları, çeşitli ritimleri ortaya koyan kentsel yaşam için dinamik merkezler olarak hizmet verdiğinden, şehir parklarının ritimlerini anlamak önem kazanmaktadır. Modern şehir yaşamı, hızlı tempolu ve sıkışık bir rutinle dolu olabilmektedir. Gürültü, karmaşa ve sürekli olarak değişen manzara, şehir sakinlerinin ruh halini ve refahını etkileyebilir.

Açık alan rekreasyonu (Ardahan ve Lapa 2011), park rekreasyonu (Esentaş vd. 2020; Ayar vd. 2021), milli parklar (Açıkdilli 2023), belediye parkları (Lapa vd. 2012; Gümüş ve Koç 2019), kent ve mahalle parkları (Çevik vd. 2019; Çetinkaya vd. 2019) veya diğer farklı niteliklere sahip parkların kullanıcı deneyimlerine yönelik birçok çalışma bulunmakla birlikte, mahalle veya kent parklarının ritmik yapısının Lefebvrian ritimanaliz çerçevesinde ele alındığı çalışmalara oldukça az rastlanmıştır. Özellikle mahalle parkları özelinde, kullanıcıların günlük hayat ritimleri ile parkın fiziksel ve sosyal ritimlerinin nasıl kesiştiğini inceleyen çalışmalar oldukça sınırlıdır.

Ryan (2006), parkların başarısının yalnızca kullanıcı sayısı ya da basit gözlemlerle değerlendirilemeyeceğini savunarak, bu durumu mekân bağlılığı bakış açısıyla ele almıştır. Nicel yaklaşımların, ziyaretçilerin davranışlarını ve parkla kurdukları ilişkileri tam anlamıyla kavramada yetersiz kaldığını vurgulamıştır. Ayrıca, rekre-

asyon araştırmacılarının geleneksel park kullanıcı tanımını eleştirerek, bu tanımın yalnızca fiziksel olarak parkı kullanan kişilerle sınırlı kalması, parkla herhangi bir şekilde deneyim yaşamış daha geniş bir insan grubunu da kapsayacak şekilde genişletilmesini önermiştir. Bu öneri ziyaretçi deneyimlerini anlamlandırmakta tekrarlı eylemlerinin doğasına inerek ritimanalizi ile ortaya çıkacak sonuçların önceki değerlendirmeleri ileri taşıyacağı inancı oluşturmuştur. Dahası, alanyazında parkları ritimanalizi bakımından ele alan çalışmaların sayısı da oldukça sınırlıdır. Ritimanaliz çalışmaları farklı bağlamlar ve konular üzerinde kullanılan bir yöntem ve teori olmakla birlikte (örn; Apperley 2010; Drevon vd. 2020; Kumm vd. 2021) alanyazında park ve ritimanaliz üzerine rastlanan çalışma Dinç (2024) tarafından park ziyaretçilerinin ritimanalizi kapsamında park ritim etkileyicileri ve park ritimleri üzerine yaptığı otoetnografik çalışmasıdır. Çalışma, park ziyaretçilerinin deneyimlerini mekânsal ve zamansal özelliklerin birlikteliği ile ritimsel döngü kalıplarının ortaya koyduğu davranışlar üzerinde gerçekleşmiştir. Bu çalışma ise, rekreasyon mekânı olarak ele alınan mahalle parklarının, Google Maps üzerinden parklara ilişkin yapılan yorumlar ve paylaşımlar yoluyla netnografi yöntemi kullanılarak gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan tekrarlı ifade ve yorumlar üzerinden ritimanaliz çalışmasının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, parkların mekânsal ve zamansal dinamiklerinin, dijital ortamdaki temsilleri aracılığıyla nasıl anlaşılabilirliğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışmanın yönteminde, netnografi ile toplanan veriler ritimanalizi perspektifinde değerlendirilerek ve mahalle parklarının toplumsal etkileşimdeki rolü, dijital izler üzerinden analiz edilecektir.

Araştırmanın özgün değeri, ritimanaliz ve netnografiyi birleştirerek mahalle parklarının dijital yorumlar yoluyla nasıl deneyimlendiğini ve bu deneyimlerin toplumsal ritimlere nasıl yansıdığını ortaya koymasındadır. Bu bağlamda, çalışma şehir planlaması ve park yönetimi açısından önemli teorik ve pratik çıkarımlar sunmayı amaçlamaktadır. Elde edilen sonuçlar, parkların yönetimi ve tasarımında daha sürdürülebilir, insan odaklı yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlayabile-

cektir. Ayrıca, kent sakinlerinin park kullanım alışkanlıklarına dair ritimlerin, şehirlerde yaşam kalitesini artırma potansiyeline ilişkin sonuçlar sunması beklenmektedir.

ALANYAZIN

Bu bölümde, park rekreasyonunun birey ve toplum üzerindeki çeşitli etkileri, ritimanaliz kavramının genel alanyazın bilgileri ele alınarak açıklanacaktır.

Park Rekreasyonu

Açık alanlar ile rekreasyon arasındaki ilişki uzun zamandır önemli çalışma konuları arasında yer almaktadır. Rekreasyona konu olan açık veya kamusal alanlardan biri de parklardır. Dünya ve kent nüfusunun artışı, şehirleşme düzeylerindeki gelişmeler nedeniyle bireylerin açık/yeşil alana olan ihtiyaçlarında artış olmakta ve bu durum park rekreasyonu ve davranışına olan ilgiyi akademik ve uygulama düzeyinde çekmektedir (Dinç 2024). Hâlihazırda dünyadaki insanların yaklaşık yarısı kentlerde yaşamlarını idame ettirenken, bu nüfusun 2050 yılı itibarıyla %66'ya ulaşması tahmin edilmektedir (Li 2020). Rekreasyon ve yeşil alanlara kentlerde duyulan ihtiyaçlar nedeniyle, açık alan olarak kent ve mahalle parkları yaşamın vazgeçilmez parçası haline gelmiştir.

Açık rekreasyon alanları olarak kent ve mahalle parkları pek çok makro ve mikro işleve sahiptir, bunlar; doğayı koruma, biyolojik çeşitlilik, iklim değişimine olumlu katkı sağlama, estetik değer sunmadır (Jim ve Zhang 2013). Bunun yanı sıra birey odaklı, diğer bir anlatımla mikro işlev odaklı olarak değerlendirildiğinde kent ve mahalle parklarının kullanıcıları üzerinde pek çok olumlu etkiye sahip olduğu rapor edilmiştir. Kent yaşamının yoğunluğundan kaçış, egzersiz, boş zaman tatmini, iyi oluş, mutluluk gibi pek çok insan odaklı çıktıyı raporlayan çalışmalar mevcuttur (Lapa vd. 2012; Çetinkaya vd. 2015; Çetinkaya vd. 2019; Çevik vd. 2019; Gümüş ve Koç 2019; Esentaş vd. 2020; Ayar vd. 2021).

Park rekreasyonu en genel anlatımla açık alan olarak bu mekânlarda gerçekleştirilen boş/serbest zaman ziyaretlerini, elde edilen deneyimleri,

deneyimlenen rekreasyonel aktiviteleri ve/veya etkinlikleri kapsar. Dolayısıyla park rekreasyonu çevre davranışı, rekreasyon, sosyolojik ve psikolojik süreçlerle ilgilidir. Bu nedenle park rekreasyonuna yönelik çalışmalar çok geniş bir yelpazede gerçekleştirilmiştir. Geniş yelpazedeki park rekreasyonu; mekân olarak park kullanımına ilişkin motivasyonları, elde edilen yararları, gerçekleştirilen davranışları ve elde edilen deneyimler ile kısıtlayıcıları kapsayacak çeşitliliktedir.

Ritimanalizi

Lefebvre (2004) ritimanalizine “Bir yer, zaman ve enerji harcaması arasında, etkileşimin olduğu her yerde ritim vardır” önermesiyle başlamıştır. Nitekim Lefebvre’nin (2004) ritimanalizi, ritimleri ‘uzamı, zamanı ve orada ortaya çıkan enerjileri’ birbirine bağlayan şey olarak tanımlamıştır. Lefebvre (2017) doğada her şeyin bir ritmi olduğunu ileri sürmektedir. Dolayısıyla rekreasyondaki her tür açık (outdoor) ve kapalı alan (indoor) ritimanalizine konu teşkil eder. İnsanın ve insan dışı varlıkların (ağaç, hayvan vb.) olduğu her yerde bir ritim vardır (Edensor 2016).

Ritimanalizinin ilgili olduğu kavramlardan biri yer ve mekânlardır. Yer ve mekânlar, değişen düzenlilikteki olayların belirli bir zamansal karışımını üretmek için yer içinde ve yer boyunca iç içe geçen ritimler topluluğuna göre ayırt edici özelliklere sahiptir (Edensor 2016). Ritimanaliziyle ilgili olan “sosyal” mekânı doğru anlamak için Lefebvre’nin temel üçlülerinden birini sunmak gerekir: Mekânsal pratikler, mekânın temsilleri ve temsilin mekânları. Mekânın organik, fiziksel veya maddi yönlerinin doğrudan algılanmasını ifade eden ve onları mekânın tüm entelektüel yapılarından ayıran yapay bir analitik kategori söz konusudur (Lefebvre 1991).

Mekânın entelektüel boyutu mekânın temsilleriyle ifade edilir. Mekânın temsilleri, Lefebvre tarafından mekân hakkında baskın veya geleneksel düşünme biçimi olarak görülür. Çeşitli mekânsal fikirleri, düşünceleri, kavramları, teorileri ve hayalleri mekânla ilgili herhangi bir soyut fikri içerir. Mekânsal pratikler, sosyal mekânın maddi boyutunun ifadesi olarak anlaşılabilirken mekânın temsilleri, sosyal mekânın söylem-

sel boyutunun ifadesidir. Lefebvre, ilişkilerini diyalektik olarak tanımlar; bu sayede, mekânsal pratikler temsilleri etkiler ve mekân temsilleri de mekânsal pratikleri etkiler (Osman vd. 2022). Bu yaklaşım çerçevesinde ritimden söz edebilmek için üç unsurun varlığı üzerinde durulmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır: (a) tekrar (hareketlerin, jestlerin, eylemlerin, durumların, farklılıkların); (b) doğrusal süreçlerin ve döngüsel süreçlerin müdahaleleri; (c) doğum, büyüme, zirve, sonra düşüş ve son (Lefebvre 2004; Borch vd. 2015).

Lefebvre’nin (1992) ritimanalizinin teorik uygulaması temel olarak üç bakış açısıyla yürütülür: Birincisi, beden, hareket vb. tempo veya hızdır. Bu bakış açısı aynı zamanda deneğin poliritimisini, aritmisini ve öritmisini daha fazla dikkate alan ikinci bakış açısının yerine geçer. Lefebvre, kavramları açıklarken bedeni örnek olarak kullanır. Bedeni bir ritim taşıyıcısı olarak ifade eder ve her farklı organın farklı bir ritme sahip olduğu önermesi ile kavramlarını açıklar (Lefebvre 1991). Böylece vücudun organik bütünü çeşitli organlardan oluşur. Farklı ritimler içeren bu ritme poliritmi adı verilmektedir. Vücudun organları birbiriyle koordineli ve normal çalıştığında, vücut bir denge sağlar. Bu süredeki ritim öritmidir. Ek olarak, aksaklık veya hastalık gibi nedenlerle bu ritim bozulduğunda, ritim dengesiz ve dağınık olur ki bu ise aritmiyi sembolize eder.

Poliritim, öritim ve aritim pek çok kompozisyonda kendini ortaya koyar (Lefebvre 2004). Örneğin, bir senfoni orkestrasındaki farklı seslerin farklı bir ritmi vardır ki bu poliritimi sembolize ederken enstrümanların birbiriyle uyumlu bir biçimde çalışması ve kümülatif sesin muhteşemliği öritmi anlatır. Aritim ise farklılığı ve öritmin bozulmasını temsil eder. Örneğin, parktaki bir atraksiyon, heyecan verici bir etkinlik aritim olarak değerlendirilebilmektedir. Parklardaki taraftarların ritimlerini bozan her türlü yenilik ve heyecan verici olgu ve hareketler aritim kapsamında değerlendirilebilmektedir. Bu nedenle sağlıkta aritim kötü olarak değerlendirilirken, rekreasyon deneyiminde aritmik öğeler olaya ve deneyime heyecan katma potansiyeli de taşır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, İngiltere/Manchester şehrinde bulunan Ordsall Park ve St. John's Gardens parkları hakkında çevrimiçi yapılan Google Maps yorumları aracılığıyla mahalle parklarına yönelik kullanıcı görüş ve paylaşımları netnografi yöntemi ile incelenmiştir. Kullanıcı yorumları, ritimanaliz perspektifinden ele alınarak değerlendirilmiş ve park deneyimlerine dair ritimsel süreçler analiz edilmiştir.

Netnografi

Netnografi, çevrimiçi bir inceleme gibi belirli bir etkileşimsel veya sosyal veri parçasını bulmak için arama motorlarını kullanan bir dizi uygulamayı ifade eder. Etnografik araştırma tekniklerini, bilgisayar iletişimi yoluyla ortaya çıkan kültürler ve toplulukların incelenmesiyle birleştiren netnografi, büyük dijital veri kümelerini yönetmeye, dijital olarak bağlamlandırılmış verileri analiz etmeye yönelik uygulamaları içerir (Kozinets 2010). Netnografi, etnografiye kıyasla daha doğal ve daha az müdahalecidir. İnternet tabanlı indirilebilir ikincil veri olarak daha az maliyetli ve daha hızlı hizmet etmektedir. Çevrimiçi sosyal iletişim ve etkileşimlerin insan bakış açısıyla incelenmesidir (Kozinets 2002; Wu ve Pearce 2014). Araştırmacı, veri toplamaya daha derin anlam katmak için bireyleri doğal etkileşimli bir ortamda anlama ve yorumlama avantajına sahiptir (Mkono 2016).

Ek olarak, netnografik veri analizi, verilerin hazır bir şekilde metin biçiminde olması nedeniyle görüşme tekniklerinden çok daha hızlıdır, bu nedenle transkripsiyona gerek yoktur (O'Reilly vd. 2007). Netnografinin bir diğer önemli özelliği de katılımcıların neredeyse anonim olması ve bu nedenle fikirlerini veya açıklamalarını daha samimi bir şekilde ifade edebilmeleridir (Mkono 2016). Bu yöntem, çevrimiçi olarak yayımlanan tüketici incelemelerinin toplanmasını içerir ve araştırmacıya çevrimiçi konuşmaları gözlemleyerek veya bunlara katılarak tüketici tartışmalarına erişim sağlar (Nelson ve Otnes 2005).

Netnografinin başarısı, niceliksel ve niteliksel yöntemleri birleştirerek olguları anlamaya yönelik pragmatik ve esnek doğasından kaynaklan-

maktadır. Netnografi, diğer yöntemlerden üç unsurla farklılık gösterir (Kozinets 2002; El Hilali ve Azouggagh 2021). İlk unsur olan kültürel odak, çeşitli olgulara yanıt olarak insan davranışını anlamak için kültüre odaklanır. İkinci unsur olarak sosyal medya verileri, ana veri kaynağı olarak çevrimiçi sosyal ağlarda meydana gelen etkileşimleri ve yorumları kullanır. Son olarak katılım unsuru ise kullanıcıların çevrimiçi sosyal ağlara özgür katılımını varsayar. Katılım unsurları, bir topluluk içindeki kullanıcıların sosyal, fiziksel ve duygusal özelliklerine göre araştırmacının çalışmalarını kolaylaştırmaya yönelik bir yarar sağlar (El Hilali ve Azouggagh 2021).

Bu çalışma, Kozinets'in (2006) "giriş, veri toplama, analiz ve araştırma etiği" çerçevesini takip etmektedir ancak son adım olan "üye kontrolü", yöntem bölümüne dahil edilmemiştir. Üye kontrolü netnografi analizi aşamasında çevrimiçi toplulukların etkileşimlerini anlamak için katılımcıların profil bilgilerinin, etkileşim geçmişlerinin ve topluluk içindeki rollerinin incelenmesi gerektiğini, araştırma sorularını yanıtlamak için kullanıcıların iletişimsel faaliyetlerini ortaya koyar (Costello vd. 2017). Bu çalışmada paylaşım yapan kullanıcılara ulaşma olanağı bulunmadığından, üye kontrolü adımından yararlanılmamıştır.

Çalışma Sahası

Bu netnografi çalışmasında İngiltere'nin Manchester şehrinde bulunan iki parka yönelik Google Maps yorumları dikkate alınmıştır. Parklar günlük yaşamda oynadığı rol, kullanım yoğunluğu, konum ve ulaşılabilirlik imkanları, mekânsal özellikleri ve halka açık olduğu süre vb. değerlendirmeler sonucunda değerlendirmeye alınmıştır. Bu parklardan ilki merkezi konumu ile dikkat çeken St. John's Gardens'dır. Park çevresinde Manchester şehri için turist lokasyonu ve ziyaretçilerin yeme içme ihtiyaçlarını gidereceği birçok mevki açısından merkezi konumdadır. İkinci olarak, merkeze daha uzakta bulunan içerisinde yürüyüş alanı, çocuk parkı, futbol sahası ve açık alan fitness aletleri vb. bulunan diğer bir mahalle parkı olan Ordsall Park belirlenmiştir. Her iki park da haftanın her günü ve 24 saat boyunca açıktır. Parklara ilişkin değerlendirmeler-

Tablo 1. Parklara ilişkin Yorum ve Yıldız Sayısı

Park adı	Yıldızlı yorum sayısı	Yorumsuz yıldız sayısı	Yorum yılı	Puan dağılımı	Toplam
Ordsall Park	252	425	2019-2021: %57,5	5 Yıldız: %55,1	677
St. John's Gardens	207	263	2019-2021: %56,8	5 Yıldız: %56,6	470
Toplam	459	688			1147

de kullanıcılar tarafından yorum yıldız ortalaması bulunmaktadır. Parkların Google yorum yıldız ortalamaları St. John's Gardens için 4,4 ve Ordsall Park için 4,4 olarak bildirilmiştir (Tablo 1).

Veri Toplama

Çalışmada, önceki bilimsel araştırmalarda yaygın kullanımı sebebiyle ve sahte veya yanıltıcı yorumlardan kaçınma arzusu ile gönüllü yorumların paylaşıldığı platform olarak Google Maps yorumları seçilmiştir. Çalışma, Ordsall Park ve St. John's Gardens parklarını ziyaret eden turistler tarafından yayımlanan ve 31.12.2023 tarihi ile sonlandırılan, bu tarihe kadar olan yorumların tamamını içermiştir. Yorumlar derlenirken, bu mecralardan elde edilen verilerin işlevsel olup olmadığına ve araştırmanın amacıyla uygunluk taşıyıp taşımadığına karar vermek, bu durumda konuyla alakalı mesaj ve yorumları, konuyla alakasız ve sosyal amaçlı paylaşılan yorumlardan ayırmak durumunda kalınmıştır.

Veriler toplanırken anlam ifadesi olarak zayıf bulunan dört sözcük ve altı yorumlar hariç tutulmuştur. Kişilerin yorum ve yıldız paylaşımlarına ek olarak paylaşılan fotoğraflar, değerlendirilmeye dahil edilmemiştir. Ayrıca park hakkında olmadığı ve benzer isimlerle yapıldığı düşünülen yorumlar analize dahil edilmemiştir. Bu çalışmada tarih kısıtlamasına gidilmemesinin ana sebeplerinden biri de ritimanalizi teorisini netnografik teknikle ortaya çıkarmak amaçlandığından tüm zamanların dikkate alınmasının önemli görülmesidir. Yorumlar toplanırken, Kozinets (2002) tarafından da önerilen Google Maps yorumu yapmayı mümkün kılan sıralama çeşitleri kullanılmıştır ve sıklıkla en yeniden en eskiye filtresi kullanılmıştır. Gizlilik ve anonimlik etik hususları hassa-

siyetle dikkate alınmış ve çevrimiçi incelemecilerin kimlikleri gizlenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada veri analizinde netnografik bir yaklaşım kullanılmıştır (Kozinets 2010). Niteliksel içerik analizi, netnografların çevrimiçi platformlarda iletilen bilgileri anlamalarına olanak tanır. Netnografide içerik analizi, çevrimiçi topluluklarda ve sosyal medya platformlarında kullanıcıların paylaştığı metin, görüntü ve diğer içeriklerin sistematik bir şekilde incelenmesi sürecidir (Heinonen ve Medberg 2018). Mesajlar (metinler, fotoğraflar vb.), "a priori" (olası) kodların nesnel bir şekilde tümdengelimli olarak bu birimlere tahsis edildiği ve ardından bulguların özetlendiği içerik analizinde veri toplama olgusu ve kaynaklarıdır (Neuendorf 2018). İçerik analizi gerçekleştirmek için veriler ilk olarak Microsoft Word'e aktarılmış ve Strauss ve Corbin (1990) tarafından önerilen açık kodlama, eksenel kodlama ve seçici kodlama kullanılmıştır (Tablo 2). Bu kodlama yapılırken bireysel kodlara, ilk yazarın düşüncelerine ve analiz sürecine ilişkin notlar tutulmuştur.

Araştırmacılar fiziksel (manuel) kodlamayı kullanmayı Patton (2002) tarafından önerildiği gibi, nitel araştırmalarda yenilikçi ve orijinal sonuçlar veren bir geçmişe sahip, denenmiş ve test edilmiş bir yöntem olduğu için tercih etmiştir. Ayrıca manuel kodlamanın, nitel içerik analizi yazılımıyla üretilen kodlamaya kıyasla daha düzenli ve verimli kodlama sağladığı gösterilmiştir (Krippendorff 2018). Zaman alıcı bir süreç olmasına rağmen manuel kodlama, ziyaretçilerin bakış açılarının tekrarlı okumalarını sıklıkla mümkün kıldığından kapsamlı bir analizini sağlamak-

tadır. Kodlama tamamlandıktan sonra her inceleme belirli sınıflara ayrılmıştır. Anlamsal açıdan benzer özellik gösteren kodlar bir araya getirilerek alt temalar oluşturulmuştur (Tablo 2). Kodlama ve not almanın ardından kodlar analiz edilmiş ve bir veya daha fazla kodun veri kümesinin anlaşılmasına yardımcı olup olmadığını tespit etmek için bilinen teoriler ve çerçevelerle karşılaştırılmıştır (Kozinets 2010).

Analiz süreci, temalar hakkında sezgisel bir fikir edinmek için incelemelerin birkaç kez okunmasını, verilerdeki yinelenen kalıpların ve temaların not edilmesini, belirlenen temaları açıklayan veri bölümlerinin işaretlenmesini ve temaların mevcut teoriyle ilişkilendirilmesini içermiştir. Bu noktada, oluşturulan kodların Ritimanalizi teorisi ile arasındaki uyumu kontrol etmek adına eş zamanlı alanyazın karşılaştırması yapılmıştır. Yapılan incelemeler bir fikir birliğine varılana kadar tartışılmıştır. Daha sonra benzer kategoriler daha kapsayıcı olanlarla birleştirilerek kategori listesi daraltılmış ve çalışma altı ana tema ve altı alt tema ile sonuçlandırılmıştır (Krippendorff 2018).

Güvenirlilik

Google Maps yorumlarından elde edilen metinlerin netnografik ve ritimanalizine tabi tutulmadan önce nitel araştırmalar için titizlikle yürütülmesi gereken adımlar araştırmacılar tarafından dikkatlice takip edilmiştir. Bu aşamada Kozinets

(2010) tarafından belirtilen “tutarlılık”, “titizlik”, “literatür bilgisi”, “gerçekçilik (inandırıcılık)”, “yenilikçilik”, “aktarma”, “gerçeğe benzeme”, “yansıtma”, “praksis” ve “karışım” kriterleri uygulanmıştır. Tutarlılık aşaması yerine getirilirken araştırmacılar yorumları gözden geçirirken ilk araştırmacı çalışma mekânlarını beş aylık süre içerisinde ziyaretlerde bulunmuş, ikinci araştırmacı ise yalnızca Google yorumları üzerinden bağımsız sınıflandırma yapmış ve çalışma mekânı her iki bakış açısıyla değerlendirilerek okumalar yapılmıştır.

Uzun süre boyunca çalışma ortamında yer almak, bir veri seti içerisinde güvenilirliği ve bir bütün olarak çalışmayı teşvik eder (Merriam ve Tisdell 2015). Bu uzun süre, araştırmacının kültürü öğrenmesine, yanlış bilgileri test etmesine ve topluluk içinde güven inşa etmesine olanak tanır (Lincoln ve Guba 1985). Titizlik aşamasında araştırmacılar verilerin metne aktarılmasında hassasiyetle çalışması, her bir ayrıntı ve yorum dışı veri niteliği taşıyabilecek tüm bilgilerin aktarımını sağlamıştır. Alanyazın bilgisinin yerine getirilmesi aşamasıyla ilgili iki araştırmacının da nitel araştırma geçmişi vardır. Ayrıca ilgili alanyazın, detaylı bir şekilde gözden geçirilmiş ve kavramsal çerçeve ortaya konulmuştur.

Gerçekçilik kriteri yazarlar arasında oluşturulan incelemeyle ilgili belirli sorular ve endişeler hakkında iletişimi, videolu görüşme platformu aracılığıyla açığa çıkarmış ve tartışılmıştır. Bu sü-

Tablo 2. Araştırmaya ait Temaların Sınıflandırılması Açık, Eksenel ve Seçici Kodlama Örneği

Kullanıcı No	Yorum	Açık Kodlama	Eksenel Kodlama	Seçici Kodlama	Ritimel Tema
18	“Burayı seviyorum. Şehrin tam kalbinde böyle küçük bir park. Yakındaki ofislerden bir sürü insan öğle yemeğini burada geçiriyor. Çılgınca yoğun bir iş gününden sonra 30/45 dakika ertelemek için en iyi yer burası ve özellikle yaz aylarında, bunu her zaman yaparım. Sadece güneşin altında oturun, temiz havayı yüzünüzde hissedin, güzel ve sağlıklı bir salata veya sandviçin tadını çıkarın ve şehrin tüm gürültüsünü unutun..”. (St. John’s Gardens)	Yakınlık Öğle arası Kısa süreli oturma Yemek molası Uzaklaşma	Ara verme İş arası Kalmak Geçmek	Mola vermek	Mola Ritmi

reç, kodların anlaşılmasını, üzerinde anlaşmaya varılmasını ve bunların toplanan her gönderiye nasıl atandığını ortaya çıkarmıştır. Son olarak yazarlar, araştırmacı olarak konumunu, çalışma popülasyonu ile bağlantısını, çalışma boyunca düşüncelerini endişelerini ve notlarını sunmuştur. Bu, araştırmacıların kendileri üzerine düşüncelerini teşvik etmiş ve araştırma süreci boyunca yazarların düşünce süreçlerine ışık tutan açık ve dürüst analiz yapımlarına yardımcı olmuştur.

Çalışma, yenilikçilik kriterine özgün bir katkı sağlamada öncülük etme potansiyeline sahiptir. Ritimanaliz'i gerçekleştirmek ve anlamlandırmak için bir yöntem tekniği olarak bu durumu karşıladığına inanılmaktadır. Diğer aşamaların yerine getirilmesi için İngilizce yorumlarının transkripsiyonlarının gerçekleştirilmesinde uzman çevirmen yardımı desteği alınmıştır. Bu çalışmada üye kontrolü aşaması gerçekleştirilmemiştir. Son olarak, kodlayıcılar arası görüş birliği sağlanarak (Creswell 2016) çalışma yürütülmüştür.

Araştırma Etiği

Araştırmalarda sosyal medya verilerinin özel veya kamusal olarak kullanılması, bilgilendirilmiş onam, anonimlik ve zarar riski gibi temel etik kaygı alanlarını tartışmalı olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır (Townsend ve Wallace, 2017). Bu çalışma, Google Maps yorumları, diğer bir anlamda kamuya açık arşivlenmiş verileri kullanmaktadır. Tüm gönderiler ve yorumlar, dijital etkileycileri halka açık ve herkes tarafından erişilebilir internet sitesi üzerinden alınmıştır. Netnografi çalışmalarında dijital/online ortamda, bu çalışmada Google Maps üzerinden yorumda bulunan kullanıcılara ait yorumların herkes için erişilebilir olduğunun bilinmesi "bilgilendirilmiş onam" kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Ayrıca bu çalışma için kullanılan platform, diğerlerini (park kullanıcılarını) bilgilendirmek amacıyla yapılmaktadır. Bu çalışma röportaj/görüşme içermeyip, katılımcı olmayan bir netnografi tekniğine sahip olduğundan kullanıcıların kimlikleri önemli değildir, buna karşın tüm yorumlar olarak anonim bir isimlendirmeye (Kullanıcı) alıntılanmıştır. Çalışma konusu ve içeriği-

nin hassas olamaması ve dolayısıyla araştırmacıların ve Google yorumcularının zarar görme riski bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu araştırma, uygulama bakımından etik sorunlar taşımamaktadır. Ayrıca, çalışmanın gerçekleştirilmesi için Eskişehir Teknik Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (04/11/2022 14-1) onay alınmıştır.

BULGULAR

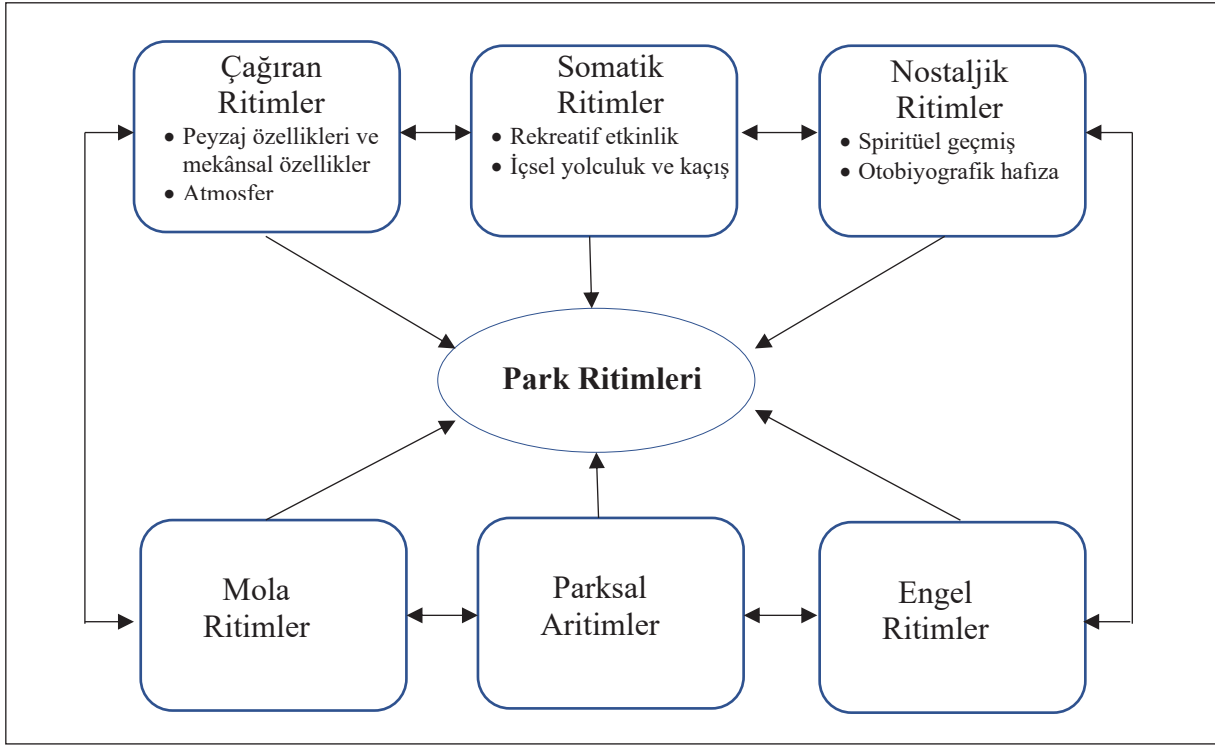
Park kullanıcı yorumlarının netnografik analizleri, ritimleri keşfetme ve onları anlamlandırma süreçlerine dayanır. Çevrimiçi toplulukların park yorumları, parkın fiziksel alanlardan daha fazlası olduğunu ve içerisinde barındırdığı ritimleri işaret eden ifadeler tematik ritimleri ortaya çıkarmıştır. Araştırma kapsamında altı ana ve altı alt tema belirlenmiştir (Şekil 1).

Bulguların elde edilmesinde paylaşımlar temel alınmış olup ritimanaliz alanyazını esas alınarak ritim türleri ve ilgili teoriler, ritimleri ortaya çıkarmada etkili olmuş ve teorisinin sınırları genişletilmiştir. Elde edilen ritimsel temalar aşağıdaki bölümlerde verilmiş olup, tüm alıntılar doğrudan kullanıcıların gönderilerinden alınmıştır. Conlon (2010), ritimler ve gündelik yaşamın iç içe geçmiş olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle parkta ortaya çıkan ritimlerin kolektif yapısı dikkate alındığında ziyaretçi davranışlarının birbirlerini etkileyen yapılar olduğu görüşü ortaya çıkmıştır (Şekil 1).

Çağırın Ritimler

Araştırmaya konu mekânlar olarak her iki park için ziyaretçileri harekete geçirici içsel ve dışsal mekanizmaların ortaya koyduğu kor veya temel ritimlerden biri "çağırın" ritim olarak değerlendirilmiştir (Dinç 2024). Bu ritim park ziyaret veya kullanım davranışını güdüleyici içsel ve dışsal mekanizmaları temsil eder. Nitekim bir bireyi mekâna yönelten "itme" ve "çekme" faktörleri (Galloway 2002) ritmin oluşmasında bir başlangıç noktasını ortaya koymakta olup; itme demografik özelliklerin (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir ve meslek) yanında kişinin duyumsadığı ihtiyaçlar, sahip olduğu değerler ve kişilik tipolojisi gibi değişkenleri kapsamaktadır.

Şekil 1. Parklara İlişkin Ana ve Alt Ritimler

Bunun yanı sıra, çekme faktörleri ise araştırma konusu bağlamında parkın çekicilik unsurları, özellikleri, harekete geçirici rekreatif etkinlikleri içermektedir. Nitekim Gobster (1998) tarafından parklar “yeşil mıknatıslar” olarak değerlendirilmiş olup, potansiyel ziyaretçiler için davetkâr özelliklere sahip açık alanların ziyaret davranışını güdülediğinin altını çizmiştir. Çağırın ritimler birey için harekete geçirici mekanizmalar olup; park bağlamında kişiyi bulunduğu yerden (ev, işyeri) doğal, dingin ve yeşil alana iten “git-git” ve parkın sahip olduğu çekiciliklerden kaynaklanan ve parkın mıknatıslık özelliğini temsil eden “gel-gel” ritimleriyle de ilişkilendirilmektedir. Park ziyaretini güdüleyici ya da onları mekâna çekecek fiziksel, psikolojik ve sosyal çekicilik unsurları bu ritim kapsamında değerlendirilmektedir (Dinç 2024). Park kullanıcılarının yapmış oldukları değerlendirmeler kapsamında ele alındığında bu ritmin iki alt ritimden beslendiği tespit edilmiştir. Peyzaj ve mekânsal özellik ile atmosferden oluşan alt ritimlere ilişkin açıklamalara ve

bu ritimleri destekleyen kullanıcı yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

Peyzaj ve Mekânsal Özellik

Parkların yeşil doğası, sahip olduğu peyzaj özellikleri ziyaretçileri parka itmeye veya parka çekmeye etki eden önemli özellikler arasında yer alır. Kentsel peyzajın da vazgeçilmez ve ayrılmaz unsurları olarak karakterize edilen parklar (Carmona 2019), kentlerde yaşayan bireyler için bir kaçış, rekreasyon ve sosyal etkileşim alanı işlevi görmektedir (Hough 1994). Ayrıca parklar, kentte yaşayan bireylere sağlık ile ilgili faydalar sağlayarak yaşam kalitelerinin artması üzerinde olumlu bir etkiye sahip mekânlar kabul edilmektedir (Zhang ve Zhou 2018). Bu yapıyı itibariyle de hem kent yaşamının nefes aldırıcı mekânları olarak, hem de parkın özellikleri ve sahip olduğu peyzaj özellikleri çağırın ritim için temel yapı oluşturur ve bu yönü ile alt bir ritmi temsil eder.

Her iki parka ilişkin peyzaj ve mekânsal özellik alt ritmi bağlamında yapılan paylaşımlar incelendiğinde özellikle St. John’s Gardens için şehir

merkezindeki vaha, nefes veren mekân şeklinde tabir edilebilecek değerlendirmelerin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. St. John's Gardens için bu ritmin belirmesinde yoğun şehir merkezine bir kaçış mesafesindeki uzaklık dikkat çekmiştir. Buna karşın, Ordsall Park için yapılan değerlendirmelerde parkın büyüklüğü, yeşil mekânlara sahip oluşu ve diğer imkân ve oyun kullanım alanlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Peyzaj ve mekânsal özellik ritmini destekleyici kullanıcı yorumları aşağıda verilmiştir.

"Deansgate'in hemen dışındaki güzel bahçe... Manchester'ın merkezinde olduğunuzu asla düşünmezsiniz... Güneşli bir günde bir kitapla oturmak için harika bir yer." (St. John's Gardens, Kullanıcı-1).

"Büyük bir park, her zaman bol miktarda yeşillik ve oyun alanı. Çocukları yormak için ideal saha." (Ordsall, Kullanıcı-28).

"Sadece şehrin merkezinde bir ürperti/esinti, oturmak için güzel bir yer. Güneşlenmek için birkaç küçük çim alan ve bakımlı güzel çiçek tarhları..." (St. John's Gardens, Kullanıcı-11).

".....Şehir merkezine yakın dinlenmek veya piknik yapmak için iyi bir yer. Yeşillik iyidir. Mekân halka ücretsiz. Akşamları ve diğer bazı zamanlarda sakin bir ortam sağlayan hafif bir esinti vardır. Küçük bir dezavantaj, oradaki bitkilere biraz daha önem verilmesi gerektiği." (St. John's Gardens, Kullanıcı-5).

Sakin ve hareketli Deansgate'den sadece birkaç metre uzakta. Bu park küçük ama yine de güzel bir ağaç, çiçek ve bitki seçkisine sahip. Burada bir sürü palmye görmek güzel. Banklar aralıktır, böylece kendinize biraz zaman ayırmanız mümkündür. (St. John's Gardens, Kullanıcı-8).

Atmosfer

Çağırın ritim kapsamında değerlendirilen atmosfer alt ritmi sadece parkın fiziksel, görünüm- sel özelliklerini değil aynı zamanda psiko-sosyal atmosferik unsurlarını da kapsar. Bu yaklaşım Gehl (1987) ve Huang (2006)'ın altını çizdiği çeşitli doğal ortamlar ve dinlenme tesislerinin ziyaretleri ve sosyal etkileşimleri teşvik ettiği görüşü ile paralellik gösterir. Parkların sahip olduğu özellikler algılanan atmosferik yapısını temsil eder.

Örneğin, St. John's Gardens ziyaretçilerin daha çok satın aldıkları veya yanlarında getirdik-

leri yiyecek ve içecekleri tükettikleri bir mekânı temsil ederken, daha geniş bir alana sahip Ordsall Park ise piknik yapmaya uygun bir atmosfer algısını ortaya koymaktadır (Dinç 2024). İstisnalar olmakla birlikte pek çok kullanıcı için parkın es üst düzeyde sakinlikte olması, kalabalık olmaması ziyaret için güdüleyici niteliktedir. Her iki parka ilişkin yapılan değerlendirme ve paylaşımlar değerlendirildiğinde çoğu park ziyaretçisinin huzur, sükûnet, hava temizliği, stresin atılacağı dost canlısı bir atmosferin ön planda çıktığı tespit edilmiştir. Atmosfer alt ritmini destekleyici olarak yapılan yorumların bazıları aşağıda verilmiştir.

"Bu parkı seviyorum. Dostça bir atmosfer, tüm yaş aralığındaki kişiler ve köpek sahiplerinin gözdesi. Ağaçlar bahara yeni uyanmaya başladı!" (Ordsall, Kullanıcı-2).

"Bir şehirde (geçmişte Londra'da) yaşadığım zamandan beri böyle bir parkın, yoğun şehir hayatından uzaklaştırarak, paha biçilmez bir huzur ve sükunet sunduğunu hatırlıyorum." (St. John's Gardens, Kullanıcı-8).

"Çok sayıda boş alanın bulunduğu ve uygun olduğunda sosyal olarak mesafeli olan güzel büyüklükte bir park." (Ordsall, Kullanıcı-17).

"Bu parka gitmeye değer, hava çok temiz, ortam çok sakin ve garantili bir rahatlama sunuyor. Ailede iş veya başka herhangi bir şeyle ilgili olarak ortaya çıkan stresi ortadan kaldırdığına inanıyorum. Bu parkı ziyaret etmenizi tavsiye ederim ve memnun kalacaksınız." (St. John's Gardens, Kullanıcı-21).

Somatik Ritimler

Yapılan çalışmada ortaya çıkan temel ritimlerden biri somatik ritimlerdir. Canlı beden anlamına gelen "Somatik" kavramı (Mullan 2012), Hanna (1986) tarafından "fiziksel beden, insan deneyiminin bütünsel bir toplamı" şeklinde ifade edilmiş olup beden ve insan deneyimi şeklindeki iki yapıyı temsil eder. Hanna (1986)'ya göre somatik, somayı inceleyen alandır; yani birinci şahıs algısıyla içeriden algılanan bedendir. İnsan vücudunda meydana gelen doğal, döngüsel kalıplar ve hareketler somatik ritimleri ortaya koyarken, bu ritimler fizyolojik süreç ve aktivitelerle (koşma, yürüme, egzersiz, esneme) ilişkilidir.

Somatik ritimler, bedensel işlevlerin ve fiziksel egzersiz ve hareketlerin temsil ettiği temel ritimlerdir. Somatik ritim hem bedensel hareketleri hem de ruhsal iyi oluşu (well-being) temsil eder. Egzersiz temelli hareketler ya da fiziksel hareket-sizlik (yoga, meditasyon gibi) ritimanaliz bağlamında somatik ritim adı altında değerlendirilir (Dinç 2024). Her iki parkın kullanımına ilişkin yapılan paylaşım ve değerlendirmelerde parklardaki rekreatif etkinliklerin ve içsel yolculuk ve kaçışın ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu iki alt ritim somatik kavramının özgün doğasına uygun bir biçimde şekillenmektedir. “Rekreatif etkinlik” ile “içsel yolculuk ve kaçış” alt ritimlerine ilişkin gerekli açıklamalara ve kullanıcı yorumlarına/paylaşımına aşağıda yer verilmiştir.

Rekreatif Etkinlik

Rekreatif etkinlikler park kullanım davranışı üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilmektedir. Parkın sahip olduğu rekreasyonel imkânlar parkın kullanım amacını da belirleyebilmektedir. Örneğin, St. John’s Gardens dinlenme, mola, kaçış gibi rekreasyonel ihtiyaçların giderilmesine hitap ederken Ordsall Park’ın geniş bir alana sahip olması, içerisinde yürüyüş parkı, çim alan, basketbol, futbol sahası, egzersiz ekipmanları ve çocuk parkı alanı bulundurmasından dolayı sahip olduğu rekreasyonel etkinlik yelpazesi daha geniştir (Dinç 2024).

Rekreatif etkinlik ritmi bağlamında her iki parka yönelik yapılan paylaşım ve değerlendirmelerde özellikle sahip olduğu imkanlar bakımından Ordsall Park’ın ön plana çıktığı görülmektedir. St. John’s Gardens’ın rekreasyonel çekicilik unsurları da daha farklı bir ayırt ediciliği ortaya koymaktadır. Bu parkın şehir merkezinde olması, dinlenme, mola için yakın/yürüyüş mesafesinde bulunması ve sunduğu rekreasyonel olanakları farklılaştırmaktadır. Nitekim her iki parka yönelik bu bağlamda yapılan değerlendirme ve paylaşımlarda bu fark biraz belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Bu ritmi destekleyici paylaşımlara aşağıda yer verilmiştir.

“Mükemmel. Çocuk oyun alanı da dahil olmak üzere tüm spor aktiviteleri için çok fazla alan

var. Bol yeşillik. Her tarafı pelüş yeşil çimenler ve birbirinden güzel filtreleyen ağaçlar, doğayla bütünleşmeyi sağlar. Futbol, basketbol, kriket, bisiklet, yürüyüş ve sadece etrafta dolaşmak için harika bir yer. Bakımlı çocuk parkı: bakımlı ve ferah olup, oyunun tanıtımında ve takımlar ve ülke için kaliteli alanlar üretilmesinde büyük rol oynar. Köpeklere uygunluk: köpek dostudur. Her amaç için çok sayıda açık alan mevcuttur. Piknik alanı: oldukça iyi bir alan mevcuttur.” (Ordsall, Kullanıcı-4).

“Ordsall Parkı’nda herkes için bir şeyler vardır. Çocuklar için iyi bir oyun alanı, egzersiz ekipmanları, futbol sahası, basketbol veya kriket için fileli alan, piknik için çim alan, güneşlenme, çiçek tarhları ve hatta bir kiraz çiçeği ağacı.” (Ordsall, Kullanıcı-5).

“Bir şehir parkı için uygun açık alana sahip harika yerel park. Çocuklar ve köpekler için de etrafta dolaşabilecekleri yeterli oyun alanı. Sadece futbol için değil, insanlar burayı tag rugby için de kullanıyor.” (Ordsall, Kullanıcı-6).

“Etrafta dost canlısı insanlarla yürümek ve koşmak için bol miktarda çiçek ve ağaç bulunan hoş bir park. Çocuklar ve yetişkinler için özel Manchester United eğitim programlarında sık sık futbol oynayan insanları görürsünüz. Her zaman oyun alanında oynayan çocukları alan aileleri bulun.” (Ordsall, Kullanıcı-8).

“Şehir merkezinin kenarında temiz, bakımlı küçük park. Genellikle sessiz ve aylak aylak çocukların merhametli bir eksikliğiyle. Yoga veya piknik için harika; çiçek tarhları ve ağaçlarla serpiştirilmiş küçük çim kareler. Bugünlerde Manchester’ın çoğunda olduğu gibi, artan bir evsiz sorunu var ve birkaçı akşamları parkta kalıyor. Zaten geceleri gitmeye zahmet etmeyin, park yetersiz aydınlatılıyor ve sokak lambaları yok.” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-19).

“...Yaz aylarında, yeni yürümeye başlayan çocukları ve küçük çocukları olan bir sürü insan da var. Köpekleriyle oynamalarını veya yorulmadan güvercinlerin peşinden koşmalarını ve oturmalarına izin vermemelerini izlemek sadece bir zevk. Etrafta da yemek yiyebileceğiniz bir sürü güzel yer var.” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-18).

İçsel Yolculuk ve Kaçış

Somatik ritmin ikinci alt ritmi olan içsel yolculuk ve kaçış, fiziksel hareketten çok psikolojik içsel yolculuk ve kaçış ile ilgilidir. Bu ritim derin düşünme, sorgulama, bedeni dinlendirme, durup hayatı gözlemlenme gibi formlarda ortaya çıkabil-

mektedir. Parklar somatik ritimlerin ikincisinin gerçekleştirilmesi için eşsiz özelliklere sahiptir. Kuş cıvıltıları, rüzgârın sesi, sessizliğin sesi gibi insan dışı ritimler bu içsel yolculuğa ve kaçışa eşlik edebilmektedir (Dinç 2024). Park, bireyle-
rin içerisinde bir tefekkür oluşturmakta ve anlamsızlıklardan kaçındığı bir mekân işlevi ile bu ritmin ortaya çıkmasına aracılık etmiştir. Şehir merkezinde bulunan ve iyi oluşun bir sığınağı ve vahası olarak St. John's Gardens'ın baskın olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Park kullanıcılarının bu ritmi temsil eden paylaşımları aşağıda verilmiştir.

"Bu küçük bahçeler, Deansgate kargaşasının hemen dışında bir huzur vahasıdır. Dürüst olmak gerekirse, görülecek çok şey yok, sadece birkaç çiçek tarhı, patika ve bank var, ancak gün içinde biraz huzur ve sessizlik için ziyaret edilecek güzel bir yer" (St. John's Gardens, Kullanıcı-22).

Bu küçük saklanma yerini seviyorum! Ana cad-
deden sadece birkaç sokak ötede ve işte, şehir merkezindeki hayatın çılgın koşuşturmacasından anında huzur. Güneş çıktığında burası güneşe tapınmak, piknik yapmak veya kendinizi iyi bir kitaba kaptırmak ve sessiz bir an için ideal bir yerdir. Ve şükürler olsun ki, hala yakındaki Spinningfields bölgesi kadar popüler değil, bu yüzden yine de kalabalıklardan kaçabilirsiniz! (St. John's Gardens, Kullanıcı-25).

"Manchester'ın göbeğinde mükemmel bir küçük park/bahçe (çok küçük olmasa da), neredeyse her zaman meşgul ama kalabalık değil, bir kahve veya öğle yemeği molası, işten önce veya sonra güzel bir yürüyüş ya da sadece kalın bir yerde uzanmak için idealdir. Çim ve güneşin tadını çıkarın ♥." (St. John's Gardens, Kullanıcı-24).

"Şehir merkezine bu kadar yakın olduğu için şaşırtıcı derecede sessiz ve huzurlu. Çok güzel küçük bir sığınak." (St. John's Gardens, Kullanıcı-26).

"Büyük şehrin ortasında kesinlikle güzel kare park. Oturun, huzurun ve sessizliğin tadını çıkarın ve beton binaların ortasında doğayı görün. İnanılmaz ..." (St. John's Gardens, Kullanıcı-27).

"Çok sessiz, düzenli Bahçeler, düşünmek için zaman ve alan." (St. John's Gardens, Kullanıcı-34).

"Oturup dünyayı seyretmek için harika bir yer." (St. John's Gardens, Kullanıcı-39).

"Sessiz ve güzel bir yer. Kitabınızı alın ve okumaya gelin. Mekân, doğa ve huzur psikolojik rahatlığı anlatıyor." (St. John's Gardens, Kullanıcı-2).

"Aşırı uyaranlardan kaçmak için Manchester'ın böyle sakin bir köşesi. Geri çekilin ve siz şimdiki zamanda kalırken rüzgârda hafifçe sallanan ağaçları dinleyin." (St. John's Gardens, Kullanıcı-33).

Mola Ritimler

Parkların kullanım amacına ilişkin araştırmalar yürüyüş, spor/egzersiz, arkadaşlarla buluşma, doğayı deneyimleme, rahatlama, dinlenmenin yanı sıra mola verme davranışının da altını çizmiştir (Dinç 2024). Özellikle metropol ve şehir merkezlerinde bulunan ya da yakın olan parklar, ziyaretçileri tarafından mola mekânı olarak değerlendirilmektedir. Çalışma saatlerinin, mola vakitlerinin ve yemek saatlerine ilişkin düzenlemeler metronomik bir etki yaratarak mola ritimlerinin şekillenmesine aracılık eder. Ritimanalizinde mekânların zamansal dinamiklerinin (sabah vakitleri, öğle molaları, iş çıkışına denk gelen saatler) ritmi belirleme üzerinde etkiye sahip olduğu vurgulanmıştır (Nash 2020).

Parklardaki mola ritmi, ziyaretçilerin mekânı kısa sayılabilecek bir süre için kullanmasını temsil eder. Parkın içerisinde barındırdığı dinamikler, yalnız sahip olduğu mekân içi ile sınırlı kalmayıp konumu itibari ile de birçok ziyaretçinin geçiş alanı olduğu ve parkın ritimlerinin de bu kişiler tarafından etkilendiği ortaya çıkmıştır. Mola ritmi bağlamında her iki park içinde geçerli yorumlar dikkat çekmektedir. Kişilerin park ziyaret niyeti olsun ya da olmasın, parklar ziyaretçilerin geçici molalarına eşlik etmekte veya bir rota olarak hizmet sağlamaktadır. Bu ritim bağlamında ele alınan paylaşımlarda bir durumu beklerken (örneğin, araba şarjı), iş zamanları arasındaki araları değerlendirirken (yeme, içme, dinlenme), kapalı mekânlardan kaçınırken park kullanımının tercih edildiği göze çarpmaktadır. Yapılan incelemeler neticesinde bu ritmi destekleyici kullanıcı yorumları aşağıdaki gibidir.

"Arabanız BP'de şarj olurken etrafta dolaşmak için güzel bir park, ne yazık ki bir BP nabzı değil çocuk parkı." (Ordsall, Kullanıcı-10).

“...Ekstra yiyecek içecek gerekiyorsa, yakındaki birçok mağaza yürüme mesafesindedir.” (Ordsall, Kullanıcı-17).

“Yerleşik bir alandan bir mola olarak güzel bir park. Bazen biraz dağınık ama temizlik ekibi her şeyi toparlamak için düzenli olarak orada.” (Ordsall, Kullanıcı-25).

“Öğle yemeği molası için iyi. Ya çimlere ya da banklara oturun. Şehir merkezi bölgesinde sessiz bir vaha, gizli bir mücevher.” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-4)

“Şehir merkezine yakın çok huzurlu ve güzel küçük park, kısa bir mola için tam da gerekli olan şey.” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-6).

“Burayı seviyorum. Şehrin tam kalbinde böyle küçük bir park. Yakındaki ofislerden bir sürü insan öğle yemeği vaktini burada geçiriyor. Çılgınca yoğun bir iş gününden sonra 30/45 dakika ertelemek için en iyi yer burası ve özellikle yaz aylarında, bunu her zaman yaparım. Sadece güneşin altında oturun, temiz havayı yüzünüzde hissedin, güzel ve sağlıklı bir salata veya sandviçin tadını çıkarın ve şehrin tüm gürültüsünü unutun..” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-18).

“MOSI’den bir dakikalık yürüme mesafesinde olan bu park, koşuşturmadan küçük bir saklanma yeridir. Yeterince insan bu parkı öğle yemeğinde güneşlenmek ve kahve içmek için kullanmıyor. Yolun hemen üzerindeki MOSI kafe veya hemen köşedeki Starbucks ile manzarayı değiştirmeyi deneyin ve çimlerin üzerinde kahvenizin tadını çıkarın. Bir battaniye getirin veya bir bank bulun ve güzel rahatlatıcı huzurun ve sessizliğin tadını.” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-32).

“Yakınlarda çalışıyorsanız veya bölgedeyken hızlı bir öğle yemeği yemek için güzel tenha bir yer.” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-35).

“Şehrin ortasında güzel bir yeşil alan. Sadece parkın içinden geçtim ama gün ışığında oturup dinlenmek için güzel bir yer gibi görünüyordu.” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-23).

Nostaljik Ritimler

Park deneyimlerine ilişkin yapılan paylaşımlar nostaljik ritmi ortaya koymuştur. Nostaljik ritim, nostalji duygularını, duygusal bir özlemi veya geçmişe yönelik hüzünlü bir sevgiyi anımsatan bir ritimdir. Bu ritim, bireyleri geçmişteki anılara, deneyimlere veya anlara götürerek genellikle neşe, melankoli ya da her ikisinin karışımı duygular uyandırır (Dinç 2024). Nostaljik ritimlerin ortaya çıkmasının ön koşullarından biri

deneyimsel olaylara dayanmasından kaynaklanır. Bu deneyim iki şekilde ortaya çıkar. Birincisi mekânın daha önce deneyimlenmesi sonucu tekrarlanan davranışlarda eski deneyimlerin hatırlanmasını ortaya koymuştur. Örneğin, geçmişte parkta deneyimlenen bir anın, olgunun tekrarlanan davranışta hatırlanması veya geri çağırılması bu kapsamda değerlendirilir. İkincisi ise, kişi deneyimmediği halde öğrendiği ya da etkisi altında kaldığı bilgilere dayalı olarak içine düştüğü ruh halini işaret eder.

İncelenen parklara ilişkin paylaşılan yorumlar bağlamında değerlendirildiğinde, nostaljik ritimlerin mekânın spiritüel geçmişinden ya da otobiyografik hafızadaki bilgilerin ortaya çıkmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum nostaljik ritimlerin iki alt ritim olarak karakterize edilen spiritüel geçmiş ve otobiyografik hafızayı kapsadığını ortaya koymaktadır. Parkı deneyimleyen kullanıcılar tarafından spiritüel geçmiş ritmi St. John’s Gardens ile ilişkilendirilirken otobiyografik hafıza ise daha çok Ordsall Park ile ilişkilendirilmiştir. Nostaljik ritimleri temsil eden her bir alt ritme ilişkin açıklamalara ve destekleyici paylaşımlara aşağıda yer verilmiştir.

Spiritüel Geçmiş

Ritimanalizi, sürekli deneyimler ve deneyimsel olayları kapsayan deneyimi temsil etmektedir (Meadows 2016). Sürekli deneyimler, bilinçsizce tekrarlanan günlük deneyimleri ifade ederken, deneyimsel olaylar ise belleklerde kalan deneyimle ilişkilidir (Martinović 2013), bu yönüyle de nostaljik ritimle ilişkilendirilmektedir (Dinç 2024). Ziyaret sırasında parkın tarihi geçmişi ziyaretçilerin duygularında değişiklikler meydana getirmiştir. Parka ilişkin paylaşımlar, St. John’s Gardens’ın sahip olduğu tarihi geçmişi, park kullanıcılarının bu geçmişi yeniden hatırladığı bir mekân haline getirdiğine işaret etmiştir. St. John’s Gardens’ın eskiden mezar olduğunu belirten yorumlar, parkın bu özelliğiyle bireylerde yeni bir duygu veya bu özelliğine bağlı olarak tefekkür ortamı sunmaktadır. Bu durum kimileri içinse hüzünlü bir tarihi hatırlatmaktadır. Orada bulunan farklı kullanıcıların benzer konu için yo-

rumda bulunması parkın tarihinin insanlar üzerindeki ritmine işaret etmektedir. Parkın spiritüel geçmişini konu alan yorumlar aşağıdaki gibidir.

"... 31 Ekim'den kaçınmaya çalışın. Kalan mezarların sakinleri biraz huzursuz olabilir!" (St. John's Gardens, Kullanıcı-21).

"Manchester şehir merkezinin gizli mücevherlerinden biri ve muhtemelen en iyi halka açık yeşil alan. Şehir merkezinde bulunan çok az yeşil alandan biri, çoğunlukla sessiz ve güneş çıktığında güzel. Eğlenceli gerçek: St. John's Gardens, eski St. John's kilisesinin manzarasıdır. 22.000 kişi bu küçük bahçeye gömüldü." (St. John's Gardens, Kullanıcı-28).

"Şehir Merkezi ve Castlefield arasında sevimli küçük yeşil vaha. Çok çeşitli bitkilerle dolu. Eskiden Viktorya dönemine ait bir mezarlıktakalan tek mezar taşını bulabilecek misiniz bir bakın." (St. John's Gardens, Kullanıcı-30).

"20.000 mezar üzerine inşa edilmeyecek başka bir güzel yeşil alan, Manchester'ın kökeninin tabanına yakın tefekkür için güzel bir yer." (St. John's Gardens, Kullanıcı-29).

"Manchester'da oldukça vaha yoğun St. John bölgesi. Kulelerle çevrili ama burası gerçek bir tarih. Sanayi devrimi zamanlarında kirli sudan ölen 22 bin cesedin ayaklar altında olduğu bir mezarlık." (St. John's Gardens, Kullanıcı-31).

"Burası bir mücevher, şehir merkezinde yaşayan biz şehirliler için adeta bir sır bahçesi ♥." (St. John's Gardens, Kullanıcı-36).

Otobiyoğrafik Hafıza

Geçmişte var olup biten veya deneyimlenen birçok şey bugün ve bazen ansızın belleklerde yeniden canlanabilmektedir. Bazen de anları yeniden çağrıştırmak için o hayalin var olduğu mekâna ulaşmak ve orada yerinde yeniden deneyimleyebilme veya zihnin arka planında kalan o duyguları yeniden ortaya çıkarma ihtiyacıyla ilişkilidir. Bu çalışmada açığa çıktığı üzere, parkların kullanıcılarına geçmişin ritimlerini yeniden ürettiği zihinsel süreçlerini etkilediği görülmüştür. Park ziyaretçilerinin bazılarının yapmış oldukları yorumlarda geçmişe dair açıklamalar yer almıştır.

Bazı kullanıcılar ise geçmişte yaşadığı bazı duyguları park ziyaretinde yeniden hatırlamakta olduğunu belirtmiştir. Bireylerin geçmişe dönük yaptıkları yorumlarda spiritüel ve nostaljik yansımalar olduğu keşfine varılmış ve kullanıcı ri-

timlerinde farklılıklar açığa çıkardığı görüşü öne sürülmüştür. Aşağıda, deneyimleme sonucu ortaya konulan ve otobiyoğrafik hafıza ritmi kapsamından değerlendirilen kullanıcı paylaşımlarına yer verilmiştir.

"Ordsall benim büyüdüğüm kasaba, ailemi ziyaret ederdim Ordsall hâlâ iyi bir yer ama hiçbir şey eskisi gibi değil." (Ordsall, Kullanıcı-31).

"Parkı seviyorum ve 30 yılı aşkın bir süredir oraya gidiyorum." (Ordsall, Kullanıcı-27).

Parksal Aritimler

Diğer ritim türlerinin kendi içerisinde tematik ritimler olarak belirlenmesinin yanı sıra, parkın içerisinde var olan rutini bozan, alışılmış dışı ve beklenilmeyen davranışların ortaya çıkardığı ritimler de söz konusu olup bunlar parkın aritimlerini ortaya koymaktadır. Lefebvre'ye (2004) mekânlardaki diğer canlıların habitatının varlığı kullanıcılarının davranışını kesintiye uğratabilmektedir. Parkın tadını çıkaran ve uyum içinde deneyimleyen yani öritim halindeki bir bireyin sinek, böcek, arı veya köpeğe maruz kalması hâlihazırdaki ritminin bozulmasına ve/veya ritminin değişime uğramasına neden olabilmektedir (Dinç 2024).

Kullanıcı yorumları incelendiğinde park özelinde biyolojik ihtiyaçların, kişilerin deneyim halinde iken etraftaki diğer varlıklarca rahatsız edilmesi ya da ihtiyaç duyulan parka atfedilmiş bazı özelliklerin yokluğu ya da fazlalığı halinde ortaya çıkan durumlar, parkın aritmik öğelerini temsil etmektedir. Yukarıda ifade edilmeye çalışıldığı gibi parklara ilişkin yapılan yorumlardan parkın aritimlerinin kesintisel olaylara veya yokluklara dayandığı tespit edilmiştir. Aşağıda parkın aritimlerini oraya koyan kullanıcı paylaşımları bulunmaktadır.

"Güzel park aryası yakınlarda umumi tuvalet yok." (St. John's Gardens, Kullanıcı-40).

"Özellikle yemek yiyorsanız güvercinler çok arsız. Onları beslemeyin." (St. John's Gardens, Kullanıcı-16).

"Bu parkın sunacak çok şeyi var ama bu kadar çok çöple dolup taşıdığı zaman ne yazık..." (Ordsall, Kullanıcı-13).

“Yeşilliklerle dolu çok güzel bir park, koşmak veya oynamak için mükemmel. Ne yazık ki çiçek ya da çeşme yok...” (Ordsall, Kullanıcı-18).

“Tek olası olmayan gerçek şu ki, küçükler ve hatta yetişkinler ihtiyaç duyduğunda sahip olması gereken umumi tuvaletlere sahip değil, mevcut değil.” (Ordsall, Kullanıcı-20).

“Gerçekten çok güzel bir bahçe o bölgede yaşayan herkesin o bahçede bulunmaktan keyif alabileceği spor sahaları ve futbol sahaları var.. Dezavantajı ise geceleri ışıklandırılmaması ve tuvalet hizmeti vermemesi.” (Ordsall, Kullanıcı-24).

Engel Ritimleri

Parklar insanların bazı davranışlarını gerçekleştirebildiği ve günlük ritimlerini icra ettiği mekânlar olup, uzam-zaman boyutunu kullanım biçimlerine göre içerisinde barındırdığı ritimlerin insan-yer etkileşiminin bir sonucu olarak kendini yeniden ortaya çıkarmaktadır. Araştırmaya konu olan mahalle parkları, ziyaretçilerin rahatça hareket edebilecekleri alanları içermesine karşın, “diğerlerinin negatif ve a-normal” davranışları, olağan park ziyaretçileri için emsal bir değerlendirmeyi işaret eder. Parklardaki rahat hareket alanı, park kullanım amacına bağlı olarak heterotopik ortamlar kurulmasına yol açabilmekte ve illegal davranışların gerçekleştirebileceği bir ortamı da geliştirebilmektedir. Mevcut formlardan, çevrelerden ve mekânlardan farklı olanı temsil eden heterotopya, ritimanalizi açısından mezarlık, hamam, müze, tiyatro, hapisane (Çavdar 2018) gibi marjinal mekânları da temsil etmektedir (Dinç ve Argan 2022).

Bazı park ziyaretçilerinin mekânı farklı amaçla kullanım isteği, olağan park kullanıcıları için kaçınmayı temsil edebilmektedir. Dolayısıyla bu ritim, parkın illegal ve heterotopik mekân olarak kullanımının bir yansıması olarak tezahürü şeklinde değerlendirilmektedir. Bu durum boş zaman engelleyicilerinin dışsal bir yönü şeklinde değerlendirilebilir. Diğer bir ifadeyle heterotopik, illegal kullanım değerlendiricilerin parka ilişkin negatif algılaması üzerinde etkili olabilmektedir. Nitekim parklar üzerine yapılan yorumlar bu ritmin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Söz konusu illegal davranışlar parkta bazı ziyaretçilerin madde alımını ve suç teşkil edebi-

lecek davranışları içermektedir. Parkı bir dinlenme, nefes alma, soluma ortamı olarak deneyimleyen kişiler için mekânın psiko-sosyal, atmosfer ve güvenlik olarak bozulması ve amacına uygun olmaması olarak değerlendirilmektedir. Nitekim parka ilişkin yapılan bazı yorumlar yasaklı madde kokusunun altını çizmiş, olağan ziyaretçilerin bu durumun varlığından duydukları endişeyi ortaya koymuştur. Engel ritimleri temasına ilişkin olarak park ziyaretçi yorumlarından bazıları aşağıda verilmiştir.

“Alan tamam, büyük ve güzel ama sadece marihuana kokusu alınca mekânın güzelliği kayboluyor. Küçük kız kardeşim parktaydı ve çocukları başkalarını tekmelediğinde dikkat etmeyen çok dikkatsiz ebeveynler var.” (Ordsall, Kullanıcı-11).

“Güzel bir park ama güvenli olduğunu düşünmüyorum. Gençler yan aynalarımı kırdılar ve gece boyunca ateş de yaktılar. İtfaiyeyi defalarca gördüm. Hava karardığında oraya gitmekten kaçınırım. En kötü alan.” (Ordsall, Kullanıcı-19).

“Bu parkta hava karardığında kendinizi güvende hissetmeyeceksiniz. Güvenlik burada bir endişe kaynağıdır. Gece nöbetini geliştirmek gerekiyor.” (Ordsall, Kullanıcı-1).

“Her zaman olduğu gibi, yemeğiniz varsa güvercinler baş belasıdır. Akşam geç saatlerde her zaman, polisin görmezlikten geldiği, ancak gün boyunca iyi olduğu teneke ve iğneli anti sosyal saçmalıklar sorunu vardır.” (St. John’s Gardens, Kullanıcı-11).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, netnografi yöntemi aracılığıyla İngiltere’nin Manchester kentinde bulunan Ordsall Park ve St. John’s Gardens parklarını deneyimleyip Google Maps’te yorumda bulunan kullanıcıların deneyimleri temelinde parklara ilişkin ortak ve farklılaşmış ritimlerin belirlenmesidir. Netnografi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen tematik içerik analizi sonucunda altı ana ritim ile altı alt ritim ortaya çıkmıştır. Ana ritimler; çağırıcı ritimler, somatik ritimler, mola ritimleri, nostaljik ritimler, parkın aritimleri ve engel ritimlerinden oluşmaktadır. Çağırıcı ritimler iki alt ritim olan peyzaj ve mekânsal özellik ile atmosferden oluşurken, somatik ritimler rekreatif etkinlikler, içsel yolculuk ve kaçıştan oluşmakta-

dır. Alt ritmi bünyesinde bulunduran son ritim ise nostaljik ritimler olup; bu ritimler spiritüel geçmiş ile otobiyografik hafızadan oluşmaktadır.

Google Maps paylaşımları temelinde ortaya çıkan ilk ritim olan çağırın ritimler parkın özellikleri ile peyzajı kapsamında değerlendirilmiştir. Park ziyaret davranışında önemli özelliklerden biri parkın sahip olduğu görünüm, yeşil alan ve tasarımıdır. Bu özellikler içsel olarak parkın peyzajıyla ilgili olup, dışsal bakımdan değerlendirildiğinde bir şehrin tasarımında sahip olduğu yeşil alanı temsil eder ve bu konuda mahalle parkları önemli bir yer tutar. Çağırın ritimlerin alt ritmi olan atmosfer, mekân kullanımını harekete geçirci mekanizmayı temsil etmektedir.

Parkın yüz ölçümsel büyüklüğü ve oturma bankalarının arasındaki uzaklıklar ziyaretçilerin park kullanım davranışı üzerinde etkiye sahip olabilmektedir. Çağırın ritimler ve altındaki alt ritimler park kullanım davranışı ile ilişkili çeşitli teorilerle uyumluluk göstermektedir. Bu ritimler Van Den Berg vd. (1998) “doğal sakinleştiriciler” olarak altını çizdiği mekân kullanımı ile paralellik göstermektedir. Benzer bulgular kişileri park kullanım niyetine sevk eden ve Galloway (2002) tarafından işaret edilen “itme ve çekme faktörleri” ile uyumludur. Bu bakımdan ele alındığında çağırın ritim içsel ve dışsal motivasyon kaynaklı harekete ve davranışa yönlendirici bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir.

Ortaya çıkan ikinci ritim olan somatik ritimler bedensel hareketler ve iyi oluş ile ilişkilendirilmiştir. Bu kapsamda ele alındığında parkın sahip olduğu fiziki aktivite, harekete dayalı özellikler ile bireyin fiziksel hareketin dışında psikolojik olarak iç yolculuğunu anlatan alt ritimler çatı ritim olan somatik ritmi ortaya koymuştur. Araştırma sonucu ortaya çıkan somatik ritimler Mullan (2012) ve Hanna (1986) tarafından tanımlanan ve özellikleri açıklanan somatikliğin ruhu ile örtüşmektedir.

Üçüncü ritim olan mola ritmi parkın zamansal temelde geçici süreliğini ve belirli durumlar ışığında kullanılmasını ortaya koyar. Yeme, içme, dinlenme, ara verme amacıyla parkın kullanımı yorumlayıcılar/paylaşımıcılar tarafından mola ritimler kapsamında değerlendirilmiştir. Mola

ritimler, Lefebvre (2004) tarafından altı çizilen mekânların zamansal dinamiklerinin (sabah vakitleri, öğle molaları, iş çıkışına denk gelen saatler) ritmi belirleme özelliği ile örtüşmektedir. Ayrıca Chiesura'nın (2004) parkların kullanıcılar tarafından dinlenme ve rahatlama amaçlı geçici duraklar olarak kullanılmasındaki görüşleri ile paralellik göstermektedir.

Dördüncü ritim olan nostaljik ritimler mekânın spiritüel geçmişi ve otobiyografik hafıza ile şekillenmektedir. Kullanıcı yorum içerikleri incelendiğinde tarihi bir geçmişi olan, mezarlık üzerinde kurulduğu düşünülen St. John's Gardens spiritüel geçmiş temelli olarak değerlendirilirken, yeni olarak addedilen Ordsall Park ise daha çok deneyimlenme ile zuhur eden hatırlamalar kapsamında değerlendirilmiştir.

Nora (1989) “hafıza mekânları” kavramı, geçmiş hatırlatan mekânların (les lieux de mémoire) kültürel hafızadaki önemini vurgular. Parklar, özellikle anıtsal ya da tarihi bir geçmişe sahip olduğunda, hafıza mekânı olarak işlev gördüğünü ifade eder. Diğer yandan Low (2000) kamusal alanların, geçmişe dair hatıraları canlandıran mekânlar olarak nasıl kullanıldığını incelediği çalışmada parkların, bireyler ve topluluklar için geçmişi hatırlatan sembolik yerler olduğunu vurgulamıştır. Parka ait geçmişin izlerinin veya geçmiş yıllarda sahip olduğu deneyimlerinin park kullanımında yeniden bir düşünce kalıbı oluşturduğu fikrini ortaya çıkarmıştır. Ziyaretçiler park kullanımında buldukları mekânın daha önce neye maruz kaldığını, nelere sahip olduğunu, orada gerçekleşen olayların hikâyesiyle park ziyaret deneyimlerini farklı bir boyuta taşımaktadır.

Beşinci ritim parkın aritimlerini ortaya koyarken, kesintisel olgular ve yokluk bağlamları kapsamında değerlendirilmiştir. Lefebvre'ye (2004) göre parktaki diğer canlıların habitatının varlığı, olağan mekân kullanımı üzerinde bozucu bir etkiye sahip olabilmektedir. Örneğin, yemek yerken böcek veya arılara maruz kalan bir park ziyaretçisinin mekân değiştirmesi veya bu davranıştan vazgeçmesi parktaki aritimsel bir olguyu ortaya koyar. Parkın aritimlerinin ikinci boyutu ise parktaki olanaklar ile eşleşmektedir. Örneğin,

parkın tuvalete sahip olmaması veya çöplerin zamanında toplanmaması, davranışı kesintiye uğratmakta veya gelecekte oluşabilecek ziyaret davranışını ortadan kaldırmaktadır.

Son olarak engel ritim olarak tabir edilen olgular, parkın heterotopik mekân olarak algılanması sonucunu doğurabilmektedir. Boş zaman engellerine yönelik çalışmalar (Gürbüz ve Karaküçük 2007; Gümüş ve Özgül 2017) bir dizi faktörün bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılımı üzerinde engelleyici bir etkiye sahip olduğunun altını çizmiştir. Bu çalışmada engel ritmi, parkta illegal davranışların sergilenmesi ile ilgili olup parkın güvenliği ile ilişkilendirilmektedir. Ritim bağlamında değerlendirildiğinde hayatın uç veya marjinal negatif yönleri, kişilerin olağan günlük hayatlarında yaptıkları değerlendirme üzerinde etkiye sahiptir. Parkların kullanımında bireylerin amacına yönelik oluşturulan olumsuz veya illegal davranışların sergilenmesi ve parkta hâkim olan ritimler arasında yer aldığını netnografik çıkarımlar aracılığıyla ortaya konmuştur.

Son olarak ritimanaliz teorisi alanyazını içerisinde park mekânı ele alınarak gerçekleştirilen Dinç (2024) çalışması, otoetnografik olarak gerçekleşmiş ve çalışmada ritimsel temaların yanı sıra ritim etkileyicilerine değinilmiştir. Dinç'in (2024) çalışmasında ortaya konulan çağırın ritim, nostaljik ritim ve somatik ritim tanımlamaları bu çalışma sonuçları ile paralellik gösterirken; mola ritimler, parksal aritimler ve engel ritimler yeni ritimsel tema olarak bu çalışma sonucunda ortaya çıkmıştır. Ayrıca netnografi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmanın bulguları, farklı ritimsel temalara ulaşmayı mümkün kılmıştır. Bu durum ritimanaliz çalışmalarında netnografi yönteminin tamamlayıcı etkisi olabileceği düşüncesini destekler niteliktedir.

Teorik, Yöntemsel ve Pratik Çıkarımlar

Parkları deneyimleyip Google Maps üzerinden yorumda bulunanların ortaya koyduğu bilgiler neticesinde ortaya çıkan ritimler teorik ve pratik çıkarımlara sahiptir. Park temelli ritimanaliz çalışmalarının uluslararası düzeyde oldukça sınırlı olduğu dikkate alındığında, bu çalışmanın sonuçlarının ortaya koyduğu ritimler ilgili

alanyazına önemli katkı sağlayacaktır. Lefebvre (1992) tarafından ritimanalizin bitmeyen/tamamlanamayan bir kitap şeklindeki metaforik tasvir, çalışmanın teorik çıkarımları hakkında ipucu sağlamaktadır. Bu yönü ile ele alındığında çalışma sonucunda ortaya konan ritimler park temelli ritimanalizi kapsamında alanyazına önemli katkı niteliği taşımaktadır.

Daha önce parklar üzerinde gerçekleştirilen çalışmalarda ortaya konulan ritimlerin ötesine geçilmesi ve netnografik bakış açısı ile ortaya çıkan mola ritimler, parksal aritimler ve engel ritimlerin yeni ve kapsamlı olması teoriye önemli bir katkı niteliğinde değerlendirilebilir. Çalışmanın sonuçları Lefebvre (2004)'nin temel ritimleri olan poliritim, öritim ve aritmi destekleyici olup özgün doğası gereği bu ritimleri ileriye taşımaktadır. Park temelli ortaya konulan ritimler, bu açık alanlarda çoklu ritimleri işaret ederken bazı ritimlerin uyumlu ve ortak olması öritim kapsamındadır. Ritimanalizi teorisindeki aritim ile burada altı çizilen parkın aritimlerinin örtüştüğü düşünülmektedir. Üç temel ritmin park özelinde zenginleştirilmesinde ve derinlik kazanmasında bu çalışmanın teorik katkılarının olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmanın diğer bir katkısı yöntemsel olarak değerlendirilmektedir. Ritimanalizinde sanal/online ortamlarda kullanıcı değerlendirmeleri sonucu gerçekleştirilen çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Ritimanalizinin özgün ve yenilikçi doğası farklı yöntemler kullanılmasına uygundur. Dolayısıyla netnografi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışma farklı rekreasyon alan ve/veya mekânlarında gelecekte yapılacak çalışmalar için yol gösterici olabilecek ve bu yönü ile örnek alınabilecektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde dijital ve metaverse dönüşümü içinde olan dünyada geleneksel yöntemlerin ötesine geçilerek kullanıcı paylaşımları temelli çalışmaların daha da hız kazanabileceğini söylemek olasıdır.

Bu çalışma sonuçlarının uygulayıcılar ve park yöneticileri bağlamında da olası katkıları olabilecektir. Parklarda sunulan hizmet düzeylerinin artırılması bu tür çalışmaların sonuçlarından yararlanmakla mümkün olabilmektedir. Park yönetimlerinin park kullanıcılarının bakış açısıyla

olaya yaklaşması esastır. Bu nedenle, park yönetimlerinin sanal ortamlarda parklarıyla ilgili paylaşılan konuları ve/veya sorunları yakından ve dikkatle takip etmesi gerekmektedir. Sadece yeni parkın tasarımında değil parkın modifikasyonunda da bu ve benzer çalışmaların sonuçlarından yararlanılması parklarda yapılacak iyileştirme ve yenileme çözümleri getirebilir.

Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar

Her bilimsel çalışmada olduğu gibi ve özelde netnografi yönteminin uygulandığı bu çalışmanın da kendine has sınırlılıkları söz konusu olup, bu sınırlılıklar gelecekteki çalışmalara yön verebilecek niteliktedir. Netnografi temelli gerçekleştirilen bu ritimanalizi çalışmasında yararlanılan veri kaynakları park kullanıcılarının paylaşımları ile sınırlı olduğundan, çalışma kapsamında elde edilen ritimsel tematik bulgular gerçekleştirilen yöntem ve yöntemdeki veri kaynağı ile sınırlıdır.

Dolayısıyla parklardaki ritimleri belirlemeye yönelik gerçekleştirilen geleneksel ritimanalizi yöntemi veya otoetnografi yönteminin kullanımı, gözlem, günlük, saha notları ve görsel materyaller gibi çoklu veri kaynakları ile desteklenmediğinde yeni veya farklı ritimlerin ortaya çıkabileceği ön görülmektedir. Bu nedenle parklarda geleneksel ritimanalizi yöntemi, görüşme temelli veya otoetnografi çalışmalarının gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu durum mevcut çalışmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Her ne kadar Google Maps yorumları üzerinden gerçekleştirilen çalışmada elde edilen ritimler alan yazına anlamlı bir katkı sağlamış olsa da ritimanalizin özgün doğasına uygun olacak şekilde holistik yaklaşım/yöntemlerin benimsenmesinin parka özgü ritimlerin ortaya çıkarılmasında daha geniş bir çerçeve sağlayabilecektir.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda diğer bir öneri olarak parktaki genel ritimler, tersine salt kesintiler ya da aritimler üzerine odaklanılabilir. Rekreasyon ve/veya boş zaman faaliyetlerinin aritimle örtüştüğü dikkate alınacak olursa aritme daha çok odaklanan ritimanalizi çalışmalarının gerçekleştirilmesi, park ziyaretçilerinin farklılık, kaçış, rutinden uzaklaşmaya neden olan kesintiler hakkında daha odaklı sonuçlar verebilecektir.

TEŞEKKÜR

2214A Yurt Dışı Araştırma Burs Programı 1059B142201100 hibe numaralı proje kapsamında destek ve fırsat sağlayan Türkiye Bilim ve Teknik Araştırma Kurumu'na (TÜBİTAK) teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Açıkdilli, R. (2023). Milli Parklardaki Rekreasyon Faaliyetlerinin Toplumsal İşlevleri, *Journal of Global Sport and Education Research*, 6 (3): 13-26.
- Apperley, T. (2010). Gaming Rhythms: Play and Counterplay from the Situated to the Global, *Theory on Demand*, 6: 1-168.
- Ardahan, F. ve Lapa, T. Y. (2011). Açık Alan Rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporunu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (1): 1327-1341.
- Ayar, H., Durhan, T. A. ve Karaküçük, S. (2021). The Relationship Between Environmental Attitude and Environmentally Friendly Recreational Behaviors in Participation in Park Recreation Activities, *European Journal of Education Studies*, 8 (5): 85-100.
- Barzegar, S. ve Habibi, M. (2021). Organizing Urban Space Consumption Based on the Findings of Rhythmanalysis of Daily Life; Case study: Kamal-ol-Molk Square Area of Kashan, *Journal of Fine Arts: Architecture and Urban Planning*, 26 (1): 43-55.
- Borch, C., Hansen, K. B. ve Lange, A. C. (2015). Markets, Bodies, and Rhythms: A Rhythmanalysis of Financial Markets from Open-Outcry Trading to High-Frequency Trading, *Environment and Planning D: Society and Space*, 33 (6): 1080-1097.
- Carmona, M. (2019). Place Value: Place Quality and its Impact on Health, Social, Economic and Environmental Outcomes, *Journal of Urban Design*, 24 (1): 1-48.
- Chan, T. H. (2024). Rethinking Urban Street Experiments through Lefebvre's Rhythmanalysis: From Vehicles and Vibrancy to Virtuosos, *Cities*, 152: 105175.
- Chiesura, A. (2004). The Role of Urban Parks for the Sustainable City, *Landscape and Urban Planning*, 68 (1): 129-138.
- Conlon, D. (2010). Fascinating rhythm(s): Polyrythmia and the Syncopated Echoes of the Everyday. İçinde; T. Edensor (Editör) *Geographies of Rhythm: Nature, Place, Mobilities and Bodies* (ss. 70-81). Londra: Routledge.
- Costello, L., McDermott, M. L. ve Wallace, R. (2017). Netnography: Range of Practices, Misperceptions, and Missed Opportunities, *International Journal of Qualitative Methods*, 16 (1): 1609406917700647.
- Creswell, J. W. ve Poth, C. N. (2016). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. CA: Sage Yayınları.
- Çavdar, R. Ç. (2018). Farklılığın Mekânı: Foucault ve Lefebvre'deki Heterotopya ve Heterotopi Ayrımı, *İdealkent*, 9 (25): 941-959.

- Çay, R. D. (2015). Recreation and Urban Park Management. İçinde; R. Efe, C. Bizzarri, I. Cürebal ve G. N. Nyusupova (Editörler) *Environment and Ecology at the Beginning of 21st Century* (302-312). Sofya.
- Çetinkaya, G., Erman, A. ve Uzun, M. S. (2015). Determination of the Recreational Park Users Satisfactions and Dissatisfaction Factors, Rekreatyyonel Amaçlı Park Kullanıcılarının Memnuniyet ve Memnuniyetsizlik Faktörlerinin Belirlenmesi, *Journal of Human Sciences*, 12 (1): 851-869.
- Çetinkaya, G., Söyler, S. ve Ömüriş, E. (2019). Ziyaretçilerin Park Kullanım Özelliklerinin Genel Park Kullanım Memnuniyeti Üzerine Etkisi, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (3): 2953-2966.
- Çevik, H., Şimşek, K. Y., Köysu, C., Koç, İ. ve Korkmaz, A. (2019). Park ve Ziyaretçi Mutluluğu: Mahalle Parklarında Rekreatyyonel Alanlarına Yönelik Keşfedici Bir Araştırma, *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 2 (1): 18-33.
- Diñç, H. (2024). Rekreatyonda Mekânsal Davranışlar: Ziyaretçi Temelli Ritim Analizi Yaklaşımı (Doktora Tezi). Eskişehir: Eskişehir Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Spor Bilimleri Fakültesi.
- Diñç, H. ve Argan, M. (2022). Metaverse Experience as Heterotopia: An Autoethnography Study in the Framework of Emotion-Based Rhythmanalysis, *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 13 (2): 95-117.
- Drevon, G., Pattaroni, L., Delley, L., Jacot-Descombes, F. ve Hamel, N. (2020). Rhythmanalysis of Urban Events: Empirical Elements from the Montreux Jazz Festival, *Urban Planning*, 5 (2): 280-295.
- Edensor, T. (2016). Introduction: Thinking about Rhythm and Space. İçinde; T. Edensor (Editör) *Geographies of Rhythm: Nature, Place, Mobilities and Bodies* (ss. 1-18). London: Routledge.
- El Hilali, S. ve Azougagh, A. (2021). A Netnographic Research on Citizen's Perception of a Future Smart City, *Cities*, 115: 103-233.
- Esentaş, M., Güzel, P. ve Tez, Ö. Y. (2020). Park-Rekreatyyonel Alan Seçimi ve Kullanım Kısıtlayıcıları Ölçeği (P-RASVKKÖ): Ölçek Geliştirme Çalışması, *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2): 538-557.
- Galloway, G. (2002). Psychographic Segmentation of Park Visitor Markets: Evidence for the Utility of Sensation Seeking, *Tourism Management*, 23 (6): 581-596.
- Gehl, J. (1987). *Life Between Buildings. Using Public Space*. New York: Island Basım.
- Gobster, P. H. (1998). Urban Parks as Green Walls or Green Magnets? Interracial Relations in Neighborhood Boundary Parks, *Landscape and Urban Planning*, 41 (1): 43-55.
- Gümüş, H. ve Koç, M. C. (2019). Rekreatyyonel Alan Tercihi ve Psikolojik İyi Oluş. İçinde M. Eraslan (Editör) *Spor Bilimleri Alanında Araştırma ve Derlemeler* (ss.308-318). Ankara: Gece Akademi Kitapevi.
- Gümüş, H. ve Özgül, S. A. (2017). Development of Scales for Barriers to Participation and Preference Factors in the Use of Recreation Area, Rekreatyyonel Alanı Kullanımına İlişkin Katılım Engelleri ve Tercih Etkenleri Ölçeklerinin Geliştirilmesi, *Journal of Human Sciences*, 14 (1): 865-882.
- Gümüş, İ. ve Yılmaz, E. (2020). Rhythmanalysis as a Method of Analyzing Everyday Life Spaces: The Case of Kıbrıs Şehitleri Street in İzmir, *Online Journal of Art and Design*, 8 (3): 229-250.
- Gürbüz, B. ve Karaküçük, S. (2007). Boş Zaman Engelleri Ölçeği-28: Ölçek Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (1): 3-10.
- Hägerstrand, T. (1970). What About People in Regional Science?, *Papers of the Regional Science Association*, 24 (1): 6-21.
- Hanna, T. (1988). *What is Somatics? Somatics*, Addison-Wesley.
- Heinonen, K. ve Medberg, G. (2018). Netnography as a Tool for Understanding Customers: Implications for Service Research and Practice, *Journal of Services Marketing*, 32 (6): 657-679.
- Hough, M. (1994). Design with Nature: An Overview of Some Issues, İçinde R. H. Platt, R. A. Rowntree, ve P. C. Muck (Editörler), *The Ecological City: Preserving and Restoring Urban Biodiversity* (ss. 193-204). Amherst: Massachusetts Üniversitesi Yayınları.
- Huang, S. C. L. (2006). A Study of Outdoor Interactional Spaces in High-Rise Housing, *Landscape and Urban Planning*, 78 (3): 193-204.
- Jim, C. Y. ve Zhang, H. (2013). Species Diversity and Spatial Differentiation of Old Valuable Trees in Urban Hong Kong, *Urban Forestry and Urban Greening*, 12 (2): 171-182.
- Kozinets, R. V. (2002). The Field Behind the Screen: Using Netnography for Marketing Research in Online Communities, *Journal of Marketing Research*, 39 (1): 61-72.
- Kozinets, R. V. (2006). Click to Connect: Netnography and Tribal Advertising, *Journal of Advertising Research*, 46 (3): 279-288.
- Kozinets, R. V. (2010). *Netnography: Ethnographic Research Online*. CA: Sage Yayınları Limited.
- Krippendorff, K. (2018). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*. CA: Sage Yayınları.
- Kumm, B. E., Pate, J. A. ve Schultz, C. S. (2021). The Future is Unwritten: Listening to the Rhythms of COVID-19, *Leisure Sciences*, 43 (1-2): 85-89.
- Lapa, T., Varol, R., Tuncel, E., Ağyar, E. ve Certel, Z. (2012). Belediye'ye ait Park Alanlarını Sportif Amaçlı Kullanan Bireylerin Katılımlarının ve Beklentilerinin İncelenmesi: Bornova Örneği, *I. Rekreatyyonel Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 12 (15): 851-865.
- Larson, L. R., Jennings, V. ve Cloutier, S. A. (2016). Public Parks and Wellbeing in Urban Areas of the United States, *PLoS One*, 11(4): e0153211.
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space* (Nicholson-Smith, D., Çev.). Malden, MA: Blackwell.
- Lefebvre, H. (1992). *Éléments De Rythmanalyse: Introduction À La Connaissance Des Rythmes*. Paris: Syllepse Yayınları.
- Lefebvre, H. (1996). *Writings on Cities*. (Editörler: Kofman, E. ve Lebas, E.). Oxford: Blackwell.
- Lefebvre, H. (2004). *Elements of Rhythmanalysis: An Introduction to the Understanding of Rhythms*. Londra: Continuum.

- Lefebvre, H. (2017). *Ritimanaliz-Mekân, Zaman ve Gündelik Hayat [Rhythmanalysis: Space, Time and Everyday Life]* (Birinci Baskı) (Çevirmen: Batur, A. L.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Li, C. L. (2020). Quality of Life: The Perspective of Urban Park Recreation in Three Asian Cities, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 29: 100260.
- Lincoln, Y. S. (1985). Establishing Trustworthiness, *Naturalistic Inquiry*, 289 (331): 289.
- Low, S. M. (2000). *On the Plaza: The Politics of Public Space and Culture*. Texas Üniversitesi Yayınları.
- Martinović, M. (2013). Exhibition Space of Remembrance: Rhythmanalysis of Memorial Park Kragujevački Oktobar, *SAJ-Serbian Architectural Journal*, 5 (3): 306-329.
- Meadows, C. (2016). 'I'm in a Park and I'm Practically Dead': *Insomnia, Arrhythmia and Withnail and I*, *Geographies of Rhythm* (ss. 83-96). Londra: Routledge.
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. John Wiley and Sons.
- Mkono, M. (2016). Sustainability and Indigenous Tourism Insights from Social Media: Worldview Differences, Cultural Friction and Negotiation, *Journal of Sustainable Tourism*, 24 (8-9): 1315-1330.
- Mullan, K. (2012). The Art and Science of Somatics: Theory, History and Scientific Foundation, *Master of Arts in Liberal Studies*, 89.
- Nash, L. (2020). Performing place: A Rhythmanalysis of the City of London, *Organization Studies*, 41 (3): 301-321.
- Nelson, M. R. ve Otnes, C. C. (2005). Exploring Cross-Cultural Ambivalence: A Netnography of Intercultural Wedding Message Boards, *Journal of Business Research*, 58 (1): 89-95.
- Neuendorf, K. A. (2018). Content Analysis and Thematic Analysis. İçinde; P. Brough (Editör), *Advanced Research Methods for Applied Psychology* (ss. 211-223). Londra: Routledge.
- Nora, P. (1989). Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire, *Representations*, 7-24.
- O'Reilly, N. J., Rahinel, R., Foster, M. K. ve Patterson, M. (2007). Connecting in Megaclusters: The Netnographic Advantage, *Journal of Marketing Education*, 29 (1): 69-84.
- Osman, R., Klusáček, P., Malý, J. ve Alexandrescu, F. M. (2022). Rhythmanalysis and Reproduction of Space in A Brownfield Regeneration Process: The Case Of Ústí Nad Orlicí, Czech Republic, *Eurasian Geography And Economics*, 64 (6): 705-731.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods* (4. Baskı). Thousand Oaks, CA: Sage Yayınları.
- Ryan, R. L. (2006). The Role of Place Attachment in Sustaining Urban Parks. İçinde; R. H. Platt (Editör), *The Human Metropolis: People and Nature in the 21st-Century City* (ss. 61), Massachusetts Üniversitesi Yayınları.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research* (Vol. 15). Newbury Park, CA: Sage Yayınları.
- Townsend, L. ve Wallace, C. (2017). The Ethics of Using Social Media Data in Research: A New Framework. İçinde; K Woodfield (Editör), *The Ethics of Online Research* (ss. 189-207). Emerald Yayınları Limited.
- Van den Berg, A., van den Top, I. M. ve Kranendonk, R. B. (1998). *Natuur Wensen Van Stadsmensen (The Demands on Nature of Urban Citizens in Dutch)*. IBN-DLO Rapport, Wageningen.
- Wu, M. Y. ve Pearce, P. L. (2014). Chinese Recreational Vehicle Users in Australia: A Netnographic Study of Tourist Motivation, *Tourism Management*, 43: 22-35.
- Zhang, S. ve Zhou, W. (2018). Recreational Visits to Urban Parks and Factors Affecting Park Visits: Evidence From Geotagged Social Media Data, *Landscape and Urban Planning*, 180: 27-35.

Halime DİNÇ

Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon Bölümü'nden mezun oldu (2017). Yüksek lisans derecesini Afyon Kocatepe Üniversitesi'nden Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'ndan (2020), doktora derecesini de Eskişehir Teknik Üniversitesi Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Spor Yönetimi ve Rekreasyon programından aldı (2024). Afyon Kocatepe Üniversitesinde çalışmaya başladı (2019). Halen Afyon Kocatepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Temel çalışma alanları rekreasyon, boş zaman ve ritimanalizidir.

Metin ARGAN

Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu (1995). Yüksek lisans derecesini Anadolu Üniversitesi'nden Sosyal Bilimler Enstitüsü Pazarlama dalından (1997), doktora derecesini Anadolu Üniversitesi'nden Sosyal Bilimler Enstitüsü Pazarlama Anabilim Dalında aldı (2001). Anadolu Üniversitesinde çalışmaya başladı (2001). Doçentlik ünvanını pazarlama alanında aldı (2008). Profesörlüğe Anadolu Üniversitesi'nde yükseltildi (2013). Halen Eskişehir Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde görev yapmaktadır. Temel çalışma alanı pazarlamadır.